No. 25—Vol.-LIV

Friday,
6th July, 1956

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903
Former Editor: Late Mr. Manilal Gandhi—1918-1956

The Cure For Racial Discrimination

By ESME WYNNE-TYSON

IN the editorial of 'Indian Opinion' (May 11) we read: The time is nearing when we should decide to take a concrete step to abolish once and for all the evil of Racial discrimination from the face of the earth.

Considering those words, the nature of this 'concrete step,' if it is to be radical, became apparent. Men everywhere must learn to know their true and essential nature; must be able to answer the question of "What is Man?" When they can answer this truly, racial discrimination will, in that same moment, be seen for what it has always been,—a primitive practice based on ignorance.

But where shall we go for this vitally urgent knowlege? Who can speak with authority on such a subject? Surely to those whose knowledge is greatest, as we go for all other information, to the experts and specialists in whatever happens to be our line of enquiry.

The most popular source of wisdom in the present age seems to be science; so let us see how two of the greatest Western physicists describe the Source of all, and therefore the essential nature of man.

In his book, *The Mysterious Universe*, Sir James Jeans writes:

> The stream of knowledge is heading towards a non-mechanical reality; the universe begins to look more like a great thought than like a great machine.

and:

> The universe can best be pictured as consisting of pure thought......its creation must have been an act of thought.

While Professor Eddington in *The Nature of the Physical World* declared: 'To put the conclusion crudely—the stuff of the world is mind-stuff."

The Hindu will recognize, and find it easy to accept that definition, for Patanjali, the father of Indian Yoga philosophy spoke of *chitta*, or mind-stuff before the West had even conceived of what is called modern science. The Vedantist has always thought that the Ultimate Reality is Pure Consciousness; Gotama, the Knower, defined it as Supreme Intelligence (Adi Buddha). Such advanced Christian mystics as the late Archdeacon Basil Wilberforce constantly referred to God as Divine Mind, and wrote in his book, *There is No Death:*

> Man in his inmost nature, is the product of the Divine Mind...a thought of God, and his real being, his inmost self, his individuality, whether he knows it or not, is forever

(Continued on page 281)

GOODWILL ON THE INANDA HILLS

TOWARDS the end of the half year a unique function took place at Moonsamy's Government-aided Indian School, seven miles from Verulam, Natal.

Mr. S. David, Principal of Verulam High School, was called upon to speak. His subject was "Our Relationship to our African Neighbours."

He said that our future depends on the goodwill of the Africans. This is their country, not that of the Indians. who came about one hundred years ago, nor that of the Europeans, who had come earlier.

Indians had come for a specific porpose in the first place, bringing with them their knowledge of gardening and skill in farming and the great traditions of a highly cultured people.

A solid contribution had been made by them to the progress of East Africa. Later, Indian traders had come to the south and set an example in good business management.

Here a warning was sounded: To keep the goodwill of the African advantage must not be taken of his lack of education. He must not be exploited by unfair dealing in the store or by inadequate pay for his services. It is our duty to endeavour to take away the feeling of inferiority in him and plant a sense of equality and to take the African into partnership. To keep his goodwill we must show to him and his family the respect and courtesy due to every human being. Help him to feel on the same rung of the ladder as yourself. Address him as "Mr. So-and-so." do not use the word "Native" but "African" in speaking to him. Refrain from saying "Kaffir," "Nigger" and "Boy." It is urgent that each one of us should make some contribution towards fostering the goodwill of the African

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS
—JUST ARRIVED—

- Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd
- Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.
- Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
- Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.
- Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.
- Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

- Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
- Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
- Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS!
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE
39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

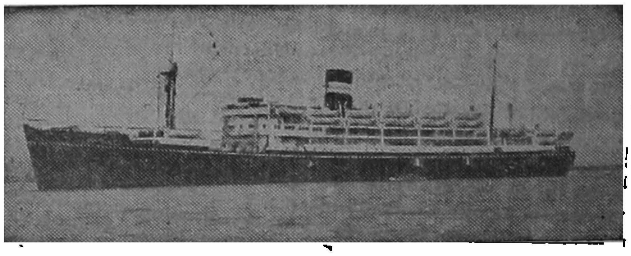

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Kampala due 30th July. Sailing 4th August 1956. For Bombay.
S. S. Karanja due 31st August. Sailing 5th Sept. 1956. For Bombay via Karachi

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food £92—0—0
Second " " " " £60—15—0
Third Class Bunk £31—10—0
Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—18—0
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—6—0

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 6TH JULY, 1956

Crisis For Communism

THE Russian Communist Party has formally, through Mr. Nikita Kruschev, its general secretary, admitted that communism in Russia under Stalin was organised thuggery. The point has been made several times by the free world that what the communists of the world now know through Mr. Kruschev has been known and openly denounced in the free world for years. The other point, that Stalin had accomplices in the crimes he commited against humanity has also been made on several occasions. We would like to underline them here because they are likely to have a bearing on the future conduct of communism on the one hand and on the attitude of the democrats on the other.

Mr. Kruschev's revelations have certainly thrown the communists everywhere into what at present looks like a catastrophe. But this will not mean the end of communism. Powerful ideas do not die like that. Nor is it likely to bring about an exodus of disillusioned men from the communist parties of the world. The earnest heart-searchings going on in the communist world are themselves an indication that communism will benefit a lot from the Kruschev crisis.

What the crisis will certainly do is that it will weaken considerably, for some time at least, Russia's hold on the communist parties of the world—that is, those which were affiliated to the Cominform. What will remain and which might be strengthened by the Bulganin-Kruschev policy of conciliation will be the ideological unity of the communists. Since the communists have all the right to believe the truth as it is revealed to them few real democrats will quarrel with communism's ideological unity.

The question all this raises is: What will South African communism do in South Africa? Underground communism in this country is in the very happy and safe position of being sheltered by the State. The Suppression of Communism Act drove the communists underground and from there the country cannot see their reactions to the Kruschev crisis in the clearest of light.

But even then, certain things are beginning to take shape which indicate in some way the course events might take. From their underground haunts the men and women who still believe that communism will save humanity are directing their activities in the direction of intensifying organisational pressure on the non-European side. This means that they believe their real hope now lies in shaking up the non-White proletarian majority. They have, of course, believed this since 1924 when they dropped the colour bar from their party. In the intervening period they have endeavoured, by the trial and error method, to build up Black White proletarian unity. This policy is not likely to be abandoned—at least so long as African opinion refuses to be anti-White. At the same time the situation is being realistically appreciated. Underground communism realises that with apartheid in power the African will progressively see salvation for himself in working for the expulsion of the White supremacist from this part of the world.

The new line, then, is to prepare panels of leaders of the African who will be sympathetically disposed towards the White intelligentsia on the one hand and, on the other, to give all possible assistance to the awakening African.

What effect will all this have on the relations between the various peoples of South Africa? Behind the scenes communism has always been a complicating factor in the relations between Black and White. Early in its history it flirted openly with the Nationalists of Hertzog and Cresswell's Labour Party. By doing that it paved the way for Strijdom and Verwoerd and is not wholly without its responsibility for landing the African in disaster.

But it learnt its lessons. Towards the thirties its policy changed. The African was wooed with untiring zeal. So was the Indian. That change has produced handsome results taking into consideration the peculiar nature of the South African situation. But then as the gulf between White and Black widens, the results and achievements of the past are threatened. Disaster will ostensibly be obviated by bringing up a generation of African leaders who are sympathetically disposed towards communism.

What all this will mean in practice is that there will be a fierce struggle between the non-European democrat and the underground communist. It might assume proportions where neither will ask for nor give quarter. It is obvious that the people who will benefit from this will be the apartheiders and the other White supremacists. There might be splits as well in the anti-apartheid front on the non-White side. This will be unfortunate but perhaps not really avoidable in the circumstances created by the Kruschev revelations and the mood into which it has thrown communism in this country.

Apartheid In Theatres

Johannesburg, Sunday.

The Musicians' Union and the Actors' Equity in London have both recently instructed members not to play to audiences from which non-Europeans are excluded.

As this decision vitally affected South African actors, Mr. Stuart Brown convened a meeting to discuss the implications and to decide what action should be taken.

It was decided, however, that as various interested organisations were not represented at the meeting, a further meeting would be held at 4.45 p.m. on Wednesday at the Brian Brooke Theatre and invitations sent to all interested parties.—'Sunday Times'.

Tact is the knack of keeping quiet at the right time, of being so agreeable yourself that no one can be disagreeable to you, of making inferiority feel like equality. A tactful man can pull the sting from a bee, without getting stung.

—G. H. Lorimer.

Pather Receives A Hot Reception

MR. P. R PATHER, President of the Natal Indian Organisation, made his first venture to explain the Natal Indian Organisation's policy to the public at the meeting of the Clairwood Literary and Debating Society on the 28th June 1956. The effort was a dismal failure. In a packed hall the N.I.O.'s policy did not receive support from a single person It may be mentioned in passing that since the coming into existence of the N.I.O. some ten years ago, this was the first attempt to enunciate to the public its policy.

The sum total of Mr. Pather's speech to the Society boils down to the fact that the existence of the N.I.O. was brought about by the necessity of maintaining good relationship between the Europeans and Indians The N.I.O. believes in doing nothing that would embarrass the Government or antagonise the white population of the country. They consider their stand a realistic one, and while not accepting the colour bar, it does not believe in challenging the supremacy of the white ruling class in South Africa. In fact they believe in the maintenance of the status quo.

Mr. Pather spoke about the policy in the most vague and general terms. But close questioning by the audience for some 85 minutes, had elicited some amazing and interesting answers, as will be noted from the following questions and answers.

(1) Question: Has the N.I.O. ever passed a resolution in support of Universal Franchise?

Answer: No.

(2) Question: As you are on the Council of the M. L. Sultan Technical College, what is your attitude towards the Council's resolution approving of the exclusion of African students from the College?

Answer: The Council has passed no such resolution. In fact the Council has passed a resolution opposing the exclusion of African students from the College.

(3) Question: If you are opposed to the Group Areas Act, why did the N I O. not attend the recent All-In Group Areas Conference convened by the Natal Indian Congress?

Answer: I refuse to answer this question.

(4) Question: At the recent interview between the S,A.I.O. and the Prime Minister did the S.A I.O. propose that if their business interests were protected, they were prepared to accept residential apartheid?

Answer: I refuse to answer that question.

(5) Question: Why did you not convene a meeting of the public to obtain their mandate before interviewing the Prime Minister?

Answer: I had the mandate of of my Working Committee.

(6) Question: Are you in favour of the Nationalist Government's Mixed Marriages Act and the Immorality Act?

Answer: Yes.

(7) Question: Are you against the right of freedom of marriage? (Embodied in the United Nations Charter)

Answer: Yes. The N.I.O. is against it in principle. We believe that each race must maintain its purity, but we are not opposed to freedom of marriage between Indians, for example marriages between Tamil and Hindustani.

(8) Question: What is the attitude of the N.I.O. on the recently enacted Industrial Conciliation Act which seeks to divide the workers on racial lines and their trade unions, and reserve certain occupation for each racial group?

Answer: That is a matter for the trade unions themselves, and the N.I.O. has no policy in the matter.

(9) Question: What is the attitude of the N.I.O. towards the Freedom Charter?

Answer: I have no answer.

(10) Question: You said that the N.I.O. believes in co-operating with racial groups on matters of common interests Has the N.I.O. ever met the African National Congress or ever worked with them on any occasion?

Answer: The N.I.O. has never met or worked with the A.N.C.

(11) Question: You have said that the N.I.O. believes in a multi-racial society in South Africa What is the N.I.O. doing towards bringing about a truly democratic South Africa for all racial groups?

Answer: I have no answer.

(12) Question: What is the N.I.O.'s attitude towards people in colonial and semi colonial countries striving for their independence and freedom, and fighting against imperialism?

Answer: No Answer.

Vote Of No Confidence In The N.I.O.

The chairman of the meeting turned down a request from the members of the audience who wished to move a resolution of No Confidence in the N.I.O. and Mr. Pather. As the resolution was being read out the chairman hurriedly closed the meeting and left accompanying Mr. Pather. However, the majority of the audience who remained, passed a unanimous resolution of no confidence in the N.I O. and a vote of confidence in the Natal Indian Congress.

National Executive Of The Liberal Party Of S.A.

THE National Executive of the Liberal Party of South Africa met in Johannesburg on Sunday, June 24th. There were present members from the Transvaal, Natal, Orange Free State and Cape, including Professor L. Kuper, who presided, Mrs. V. M. L. Ballinger M.P., Senators Ballinger and Rubin, Mr. Alan Paton, Mr. P. M. Brown Mr. E. V. Mohamed, Dr. Lebona, Mr. Jordan Ngubane, Mr. Patrick Duncan and Mr. J. van Riet.

Mr. Alan Paton accepted appointment as National Chairman of the Party. Professor Leo Kuper had been acting Chairman since Dr. Oscar Wolheim resigned from the position to go overseas at the end of 1955.

It was decided that the National Congress of the Liberal Party would be held in Cape Town on the 12/13th January, 1957.

The meeting adopted a statement condemning the recent Native Administration Amendment Act, Natives (Prohibition of Interdicts) Act and the Natives (Urban Areas) Amendment Act. The Party also condemned the introduction of passes for African women and the action of the Johannesburg City Council in implementing the "Locations in the Sky" Act.

A delegate from the Orange Free State drew attention to the fact that in one of the towns in the O.F.S., African farm workers were not allowed to enter a neighbouring location in order to attend church services without obtaining permits,

Statement Issued By The National Executive Of The Liberal Party Of S.A.

The Liberal Party of South Africa strongly condemns the steps taken during the last session of Parliament to diminish still further the civil liberties of the African people.

The Native Administration Amendment Act extends to the Cape Province the autocratic powers hitherto possessed in the other three provinces by the Governor-General (which means in practice the Minister of Native Affairs) in his capacity as "Supreme Chief" of the African peoples. This device, first introduced in Natal in the 19th Century, is characteristic of outmoded methods of ruling primitive nations and has no legitimate place in the government of a modern civilised state; the time is right for its abolition rather than its extension. No need for these powers has ever been felt in the Cape before, and no justification can be shown for their introduction now.

The Natives (Prohibition of Interdicts) Act is the most flagrant contravention of the rule of law that has yet been seen in South Africa and is the most striking proof the Nationalist Government has yet given of its contempt for individual rights. Its object is to prevent any consideration of justice to individuals from delaying for so much as a day, the progress of the apartheid juggernaut.

The Natives (Urban Areas) Amendment Act destroys the last vestige of security for the African population in Urban Areas. In the past any African born in an urban area, or resident there for 15 years, could be removed from it only by the proclamation of the Governor-General. Now all local authorities, from city councils to village health committees, have power to banish Africans from their areas at any time, without trial and without giving any reasons. There is no appeal and no supervision of these powers. They are to be exer-

(Continued on page 283)

The Cure For Racial Discrimination

(Concluded from front page)

and ever a fact in the Divine Mind; wholly apart from its external form.

In complete agreement with this view Dr. Radhakrishnan describes the real man, or *Atman*, as 'nothing but intelligence.'. For the Sufi, Divine knowledge is the reality from which all proceeds, and the Knower is the ideal, or real man.

Unless we are to reject this great bulk of opinion formed by some of the greatest thinkers and wisest men of the human race both of East and West, we shall be forced to accept the premise that the essential nature of man, that is, of *all* men, is Consciousness; consciousness in varying degrees of evolution from, as far as it can be at present traced, the man of the stone age to men of the stature of the Buddha, or Jesus Christ; of Socrates, of Sankara, or, in our day, of Gandhiji.

Therefore to go about saying: I am a white man, I am a black man, I am a yellow man, I am a coloured man is not only absurd but shows complete ignorance of what the individual really is. Such statements always spring from the false identification of man with the flesh, the *maya* that comes and goes and is never any part of the real and enduring *Atman*. "The flesh profiteth nothing," said Jesus of Nazareth. "The flesh warreth against the Spirit and the Spirit against the flesh, and these are contrary the one to the other" said Paul of Tarsus, who also reminded his hearers of the universal Truth that the things which are seen are temporal *(maya)*; but the things which are not seen are eternal, (and therefore real).

Therefore consciousness that cannot be seen and so cannot be destroyed is the essential nature of every man; and all men are that ONE thing.

But if we accept this premise we cannot also maintain the prevalent illusion about present equality; that which people are everywhere claiming and busily trying to ensure by dragging consciousness down to the wholly materialistic, utilitarian level. It is strange that Indians, who have always held their Gurus and Rishis—men in obviously advanced or highly evolved states of consciousness—come victims of this delusion. Does anyone really believe that the *checlah* is the equal of the Guru? If so, how can he learn from him? Can we say that a European of the under-world or a homicide and tyrant like Hitler, is really the equal of a Sankara or a Gandhiji? or that a primitive head-hunter is the equal of, let us say, Dr. Albert Schweitzer? or that a 'white' prize fighter is the equal of a man like Rabindranath Tagore? Such suppositions are too absurd for consideration. Potentially these men are equal, all being of the nature of Mind or Consciousness, but they can only *prove* themselves to be equal when they are equally evolved, spiritually; when each man has attained to the *Atman*, the Knower, or son of God within.

If people would only keep this basic truth in mind, there could be no more talk or thought of 'colour': his state of consciousness would be understood to be all that divided one man from another and the remedy would lie with the individual. Instead of wasting time talking about equality or trying to claim what had not been earned, each man would be employed in making himself the equal of the highest mentality he knew, whether that was the mind of Buddha, the mind of Christ, or of Gandhiji or Vinoba Bhave.

Spiritual evolution would be seen to be the one aim of life, the whole meaning of life, and would replace the present policy of revolution and counter-revolution which has steadily brought mankind to the verge of self destruction by the inevitable increase of violence; making men no better inwardly and therefore making the world—the aggregate of humanity—no better outwardly.

Let us, then, for the first time in history judge righteous judgment: judging man not by the colour of his skin but by the quality of his mind and spirit. Then we shall marvel at our former false sense of values, the absurd and childish importance and power we have attributed to pigment. We shall remember that the whole Western world has been bending the knee for nearly two thousand years to a dark-skinned Rishi from Galilee and has based its civilization on the sibly even darker nomad of the Arabian desert; while some of the most bestial animalistic tyrants, from Nero to Mussolini, have been 'white,' and one of the most notable Christians of modern times, Toyohiko Kagawa, was 'yellow.' What made these men what they were? That which makes all men what they are—their state of consciousness.

Let humanity accept this humbling fact, and start civilising itself all over again on the basis of Truth instead of delusion, in the full knowledge of what man is and what he has it in him to become. Only then can his achievement be judged. Only then can life have meaning. As the great psychologist, C. G. Jung, has pointed out in his book, *Modern Man id Scarch of a Soul*, materialistic theories, such as those held by Freud and the Marxists, do not give meaning enough to life, and so can never heal the wounded spirit of humanity. "It is only the meaningful that sets us free," he tells us. And the great meaning of life, the only worthy goal of man, as Patanjali long ago told an unheeding world, is spiritual evolution, which banish s for ever the ignorant and illusory premises that base the policies of Apartheid and racial discrimination, since the evolutionist cannot fail to realize that every man, woman and child has the same right as he has himself to declare: "I"—the *Atman* within, the evolutionary potential, "and my Father" (Pure Consciousness)" are ONE."

"Bantu Education"

THE following letter dated 4th June was addressed to the 'New Statesman and Nation' (London), by Mr. C. W. M. Gell:

Dear Sir,—The Rev. P. G. Canner says "there are at present no signs of African children receiving inferior education."

Even if (as I do not agree) this were true of the "Bantu" syllabuses, it is important to remember that the Churches had to decide their attitude to "Bantu education" before the syllabuses were published; when all they knew was Dr. Verwoerd's assurannce that "the Native has to learn there is no place for him in the White society above the level of certain forms of labour."

In the agonising choice then laid upon them, I believe that the Bishop of Johannesburg and his African parents alone rightly decided to close their schools and refuse all form of co-operation (e.g. lease of buildings etc.) But there are Whites and non-Whites who conscientiously disagree without condoning "Bantu Education."

My basic reason—and I believe that also of Father Huddleston and Bishop Reeve—is that any education conceived with the underlying motive given by Dr. Verwoerd must be inferior and un-Christian. And, secondly, any form of collaboration will inevitably lead to gradual, if unwilling, acquiescence as one small regression succeeds another in the unhappy belief that "a rotten education is better than

When the syllabuses were published, the primary school day for Africans was cut from 4 hours to 2¾ hours. If this has no adverse effect on the child, why is the same cut not applied to White primary schools?

I cannot accept (though some have) that the replacement of history and geography in the primary syllabuses by "environmental studies" implies no diminution of African education, since the latter limits historical horizons to the tribal past and civics to the Africans' relationship with the Native Affairs Department and its agents. Nor do I believe that insistence on "mother-tongue medium," which Africans themselves do not want, is wholly unconnected with the desire to confine children to departmentally re-written text-books (not yet available) in languages free from association with the outside world.

If these things do not arouse Mr. Canner's misgivings, he might ponder the clear intention of the Minister not to allow private schools for Africans—to compete with his "Bantu schools" in any area where their respective waiting lists could be compared.

The implications of all this are so obvious that the future developments of "Bantu Education" can easily be predicted. Father Huddleston merely had the prescience to see them from the

A Reply To Mr. Jordan K. Ngubane's Attacks

On The African National Congress

Incorrect Allegations Affecting Other Leaders In Congress

By ALBERT J. LUTULI

(President-General, African National Congress)

(Continued from last week)

MR. NGUBANE makes incorrect statements affecting other leaders in Congress. About Professor Z. K. Matthews: It is not true that Professor Matthews was forced to refuse to stand for re-election as President of the Cape Branch of the African National Congress by the so called Left wing. The fact is that Professor Matthews asked to be excused this year from holding a responsible position in Congress for a reason Congress accepted as reasonable and justified. If we accept Mr. Ngubane's version of why Professor Matthews was not re-elected to the Cape Presidency then Professor Matthews becomes guilty of misleading Congress by a false reason he proffered and Congress fares no better for this version makes it to appear so unintelligent as not to see through Professor Matthews' false excuses. What an injustice this baseless Ngubane version does to both Professor Matthews and to Congress! I would in all earnestness ask Mr. Ngubane whether he realises how much damage, directly or by implication, his unfounded and unfair statements make to people's names and honour.

About Dr. J. L. Z. Njongwe: In trying to justify his theory that Congress is controlled by Moscow Mr. Ngubane says that Dr. Njongwe "has been quietly shunted out of the limelight." I should point out that no doubt Dr. Njongwe will ever remain Congress in spirit, but his active participation in Congress was terminated by the order of the Minister of Justice, Mr. Swart, who ordered him to resign from the African National Congress. Why does Mr. Ngubane not accuse Mr. Swart of "quietly shunting out of the limelight Dr. Njongwe?" Is it because Mr. Ngubane, is not aware of this fact? I wonder! He certainly cannot be trying to appease Mr. Swart. This would be very much unlike the Ngubane we have known all along.

A Charge That Congress Is Going To Moscow

An unfair and unfounded charge that Congress is communistic runs through almost all of Mr. Ngubane's articles on the African National Congress. Mr. Ngubane must be aware that this is a very serious charge to make against any person or organisation and when one takes into account the fact that communism has been outlawed in this country one would expect him to make more thorough investigations before rushing to print. I have in the past said that Congress has always had amongst its ranks people who are communistically orientated. I have never been refuted in this statement. It was so even before Dr. Xuma's time and it is still so even today. I would say that such people have taken an active part in Congress that some of them have been in the National Executive for years long before I became an active leader in Congress. It is significant that the "African claims," a document drawn by the African National Congress in 1944 during Dr. Xuma's presidency, bears the signatures, among others, of at least two known members of the then Communist Party of South Africa. Could it be seriously suggested that "African Claims" was leading Congress to Moscow? I might remind Mr. Ngubane that his own Vice-President, when he was President of the African National Congress Youth League in Natal, was also at the same time Chairman of the Durban District of the Communist Party. Was Mr. Ngubane's Youth League going to Moscow?

Let me examine some of the reasons Mr. Ngubane advances to show that Congress has gone red. He gives as one of his reasons the cold-shouldering by the African National Congress conference of a letter written by Dr. Xuma. Can it be suggested that a body like Congress in conference with a heavy agenda (which incidentally was not finished) should suspend its proceedings to attend to representations made in an indirect manner?

Another reason that Mr. Ngubane advances is that some Congress officials have decided to shut their minds to anyone not favourable to the Congress of Democrats. Mr. Ngubane forgets that officials are elected representatives of conference and for their action are answerable to delegates at conference and not to interested and inspired individuals who come to them to make representations at odd times and places. If Mr. Ngubane, Dr. Xuma and others are really concerned about Congress and her policies they have the channels open to them in the Xuma Constitution of Congress (which incidentally is still in force). They have to start at their local branch meetings and from there carry their representations to conference. This is the only democratic way of influencing conference. I do not see anything red there, Mr. Ngubane; or are we seeing with different spectacles? After all Congress is an organised and responsible body with a set programme and rules of procedure.

The Freedom Charter

Mr. Ngubane reserves his bitterest attack on Congress for its participation in the Congress of the People and for its subsequent ratification of the Freedom Charter made at this assembly, the Congress of the People. Here, surely, is naked Communism for all to see: the the nationalisation of certain branches of industry and commerce, the re-distribution of land amongst those who work it etc. Perhaps, before we proceed to answer this charge an historical background of the Congress of the People and the Freedom Charter would be called for. The African National Congress at its conference in Queenstown in 1953 on a motion of the Cape Provincial Conference accepted a proposal of having a Union-wide assembly to draw up a Charter of

---

AIR-INDIA INTERNATIONAL's SUPER-G CONSTELLATION ARRIVES IN BOMBAY

THE "Rani of Nilgiris," the first of the three SUPER-G Constellation Aircraft ordered by the Air-India International, landed at the Santa Cruz Airport, Bombay, on Monday, the 11th of June, 1956.

The "Rani of Nilgiris" was named at the Lockhead Aircraft Corporation base at Burbank, California, and was handed over on behalf of Lockhead Aircraft Corporation by Miss Arlene Frances, a well-known Television Star of the United States.

A successor to the World famous 1949 C and E types of Super Constellation, the "Rani of Nilgiris", is a bigger aircraft with greater range and capacity. World famous interior decorator, Henry Dryfus has designed the passenger cabin of this new aircraft; the major innovation is the use of the real grained wood making for an atmosphere of greater luxury and relaxation.

"Kashmir Princess Crash"

Consolation Grant To Bereaved Families And Survivors

Air-India International has been informed by the People's Republic of China of a grant of Rs. 82,375/- (approximately £6,178) to be distributed to the survivors and bereaved families of the crew who were killed in the "Kashmir Princess" crash in April, 1955.

Accepting this generous contribution made by the Chinese Government, Air-India International Corporation, as directed by the President of India, will distribute the amount.

The "Kashmir Princess" crashed in the South China sea on the 11th April, 1955, as a result of an act of sabotage. The plane was on a special charter flight from Hong Kong to Djakarta, carrying 11 Chinese and Viet Namese officials and journalists to the Bandung Conference. Everyone of them died. Out of the crew of 8, only 3 members survived.

Freedom. The African National Congress immediately sought the co-operation of its allies in the freedom movement who at that time were the South African Indian Congress, the South African Congrers of Democrats and the South African Coloured People's Organisation as it was duty and honour-bound to do so before it could invite the co-operation of other bodies. Jointly with her allies the African National Congress proceeded to invite other groups. Finally, the African National Congress conference had to bring the Freedom Charter before its conference for ratification or otherwise. Does Mr. Ngubane blame the majority in conference for having expressed itself against the Ngubane or any other minority wish? I might, whilst on this, explain that it is not correct to say that the Natal conference objected to the Freedom Charter. It merely thought it unwise to have padded the Charter with variable details in an all-time charter.

Mr. Ngubane poses as an expert on the Communistic doctrines of Marx, Lenin and Engels and finds the Freedom Charter a Congress implementation of these doctrines. I do not claim to be such an expert, but I deny categorically Mr. Ngubane's charges and I dare him to prove them. The most that could be said about the Freedom Charter is that it breathes in some of its clauses a socialistic and welfare state outlook, and certainly not a Moscow communistic outlook. Mr. Ngubane is concerned that the Charter calls for the nationalisation of certain branches of commerce and industry—in actual fact the number of such industries and commercial undertakings so mentioned is very limited; the Charter in this regard reads: "The national wealth of our country, the heritage of all South Africans, shall be restored to the people; the mineral wealth beneath the soil, the banks and monopoly industry shall be transferred to the ownership of the people as a whole; all other industry and trade shall be controlled to assist the well-being of the people; all people shall have equal rights to trade where they choose, to manufacture and to enter all trades, crafts and professions." The land shall be shared among those who work it." Mr. Ngubane would like the world to believe that this is a document preaching the Moscow communistic creed. In modern society, even amongst the so-called capitalistic countries, nationalisation of certain industries and commercial undertakings has become an accepted and established fact. Only the uninitiated and ignorant would suggest that the Union of South Africa is going to Moscow because its Railways, Broadcasting and Post Office services are nationalised. Some industries in South Africa have been nationalised—or partially so—and are owned completely or in the main by the Government. Such is the position in the industrial sphere of the Electricity Supply Commission, Industrial Steel Corporation, Sasol and some others. We have the South African Reserve Bank, the Meat Control Board, the Maize Control Board and the Deciduous Fruit Control Board etc, which are Government-controlled agencies that are set up to ensure that the economic even balance is maintained in the supply of money, of meat, of maize and fruit etc, and through which the Government maintains an effective measure of control over certain commercial and industrial undertakings. Would Mr. Ngubane because of all these agencies of control call South Africa a socialistic state, to say nothing of calling it a communistic state? Would Mr. Ngubane say of the British Welfare State and the Indian Socialist State that they are going to Moscow? The Nationalist Government in our country has passed an Act against monopolies. Would Mr. Ngubane seriously suggest that because of this Union of South Africa is on the road to Moscow?

The Freedom Charter calls for ownership of land in freehold and proposes that the land, regardless of colour, should be fairly distributed among those who use it. Is this not in conformity with the old established Congress policy of claiming a right for any individual to live and engage himself in any occupation of his choosing anywhere in Africa? Certainly those Africans who have to live on the land must be assured of sufficient land on which to make a living and this cannot be done with the Africans possessing at the most thirteen per cent of the land. Would Mr. Ngubane rather support the Tomlinson's Commission Report which confines the so-called African farmers to peasant farming promising each family not more than ten acres of land?

(To be continued)

'Inhuman Repression In Goa'

Mass Arrests Continue

New Delhi, June 25.

According to a Press Trust of India report from Bombay, Nationalist Goan leaders have appealed to Prime Minister Nehru to exert his influence on free nations and the Commonwealth countries "to halt the inhuman repression" and mass arrests of Goan citizens launched by the Portuguese Government in its Indian enclaves.

The leaders sent a cable on June 24 to the Prime Minister—now in London—drawing his attention to the "unprecedented wave of repression" in Goa which, they said, had resulted in death due to torture of a Goan citizen and arrests of at least 80 prominent persons. To date, the cable added, the number of persons arrested since 1954 was nearly 3,000. Among those arrested, the cable said, were Dr. Alvaro Costa, Editor of 'Diaro de Goa,' Mr. Alvaro Furtado, ex-President, Salesette Municipality, besides a number of leading doctors, lawyers, businessmen and landlords.

The cable said "the majority of arrested people had been tortured for extracting information" from them. Mr. Krishna Porobo, it added, had "actually died as a result of Portuguese torture in prison" though the Portuguese Government had alleged that he had been shot dead while attempting to escape from prison in Goa after his arrest. The wave of repression was 'reminiscent of fascist methods of exterminating opponents" and has driven the Goan people to desperate acts of violence and sabotage, the cable continued. Repression had driven Goans to attack police stations while ferry and steamer services and mines in the colony had stopped working.

"All these incidents in the heart of Goa," the cable said "are the work of desperate Goans, though the Portuguese allege that there is no nationalist movement" inside the colony.—'India News.'

NATIONAL EXECUTIVE OF THE LIBERAL PARTY OF SOUTH AFRICA

(*Continued from page 280*)

cised in complete arbitrary freedom by bodies which are subject to higher authority in almost every other act which they perform. A municipality requires the approval of the Administrator to pass a traffic by-law and the approval of the Minister of Native Affairs to alter the boundaries of a location, if it refuses entry to an African from outside the area, he has the right of appeal to the Native Commissioner. In banishing a man from his home, it is subject to no supervision whatsoever, although it may be consigning a man to a state of permanent homelessness, and thus imposing a more severe sentence than the Supreme Court can do after convicting a man of a serious offence.

With cynical frankness Dr. Verwoerd has declared that he has introduced this measure in order to "pass the responsibility" to municipalities which have in the past unsuccessfully appealed to him to use his powers against "agitators." In other words, he has licensed local officials to perform acts of tyranny which have in the past seemed even to him to be unjustified.

The repeal of all three Acts must become a primary objective of all right thinking South Africans.

Next Meeting Of National Executive

The next meeting of the National Executive of the Liberal Party of South Africa will take place on September 15th in the Orange Free State.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. 'Phone 33-1654.

African Viewpoint

Comment On Mr. Luthuli's Reply—I

By

JORDAN K. NGUBANE

IN last week's issue 'Indian Opinion' published a statement signed by Mr. A. J. Luthuli in which he claims to reply to attacks and criticisms of Congress policy some of which he says, at the very opening of the state ment, he does not remamber.

Two things struck me deeply about the reply. Those who know Mr. Luthuli agree with me that he could not possibly have written that document. If he signed it fully aware of what he was doing, it is quite possible that Mr. Luthuli has changed considerably from what the public knows him to be

The Luthuli I and very many people know is courteous, objective, self-confident, responsible and with a scrupulous regard for facts. He avoids harshness in his judgments and weighs every word he utters.

The man who emerges in this long statement is a man who is torturted by a feeling of inferiority at every point. In the first instalment the word "insult" is metioned no less than five times. As everybody knows, Mr. Luthuli has a distinguished public career and a public man knows that fair criticism of his policies is no insult. The man who emerges from this angry statement is a "Mr. Luthuli" who is extremely touchy and sees insult where no insult was meant or intended. This "Mr. Luthuli" is surely quite different from the Mr Luthuli we all know

Not only that. "Mr. Luthuli" now emerges in the role of a man who has a wreckless disregard for facts. So much so that in fact he no longer cares to draw the distinction between fact and abuse and fiction. Quite early in his statement he admits that his attacks on me are based, not on the facts as I wrote them, but on his memory. He certainly does not have a photographic memory. I am sure he forgets certain things like all human beings. But, what is really important is that his memory would be superhumanly remarkable if it were able to remember the exact circumstances in which my attacks and criticisms of Congress policy were made from time to time. For him then to pass judgment on these when he said nothing on them when they were published; for him to pass judgment based on memory without taking into account the special circumstances prevailing at the time of the criticisms betrays a sense of responsibility in the new "Mr. Luthuli" which is certainly not to my liking.

I know it for a fact that I have not written one single line which was unfair to the person of Mr. Luthuli. He himself has failed to produce documentary evidence to prove his point here. If I erred in writing about him I showed him up too much in good light. I know there are people very close to him who hate me for this. I understand their difficulty. But if they can sway Mr. Luthuli to the point where he sees evil where no evil is meant or intended the conclusion I am forced to come to is that "Mr. Luthuli" is no longer master of his own mind. If he still is, then his memory fails him catastrophically, as I shall soon show.

In these circumstances my duty, in replying, is to raise and keep the debate above the level of abuse to which "Mr. Luthuli" has lowered it. In so far as I know the source of trouble is not a clash of personalities between me and Mr. Luthuli Just a few months ago I spent two nights in his house and he was the Luthuli I had always known. On the second occasion, as a matter of fact, I took along my wife. If our personalities clashed, I would not have gone to his house and would certainly not have asked my wife to come along. At the time of writing I have a letter from him in which he makes polite inquiries after the health of my family.

In so far as I am concerned and in so far as one can ascertain beneath the fire and brimstone he breathes in his letter, the cleavage arises basically from principle. I will describe the true facts fully in my second letter. For the moment I want to say that since the debate is on national policy, for my part I shall keep the fight clean in order not to confuse the real issues at stake.

Mr. Luthuli's own position in the public eye as well as mine are such that our quarrel must have a certain impact on public opinion. While I deplore "Mr. Luthuli's" new manners and tactics I would plead very strongly with my readers not to rush to pass judgment on Mr. Luthuli. A man who is a prisoner of circumstances stands in a special position which entitles him to a measure of tolerance which would be wasted on him in a different situation. I am not making this plea for myself. I want to be judged on what I write.

Now, for "Mr. Luthuli's" specific charges. He denies that Congress is coming under Communist domination. I say it is. Since this is the main point of my quarrel with the ANC, I propose to deal fully with this point in my second instalment.

"Mr. Luthuli" accuses me of making incorrect allegations against the ANC and advises me to employ a "more reliable detective agency" to get my facts about the ANC. In the first place, of course, I do not employ a detective agency to know what is happening in the ANC. This is a wreckless charge which Mr. Luthuli should be above making. If I want to know anything about any turn in Congress policy what I do is, to travel all the way either to Groutville or Stanger to meet him personally and discuss things with him as man to man. We have done that for years. I am surprised to find that he suddenly talks of a detective agency. But then, "Mr. Luthuli" is a responsible man and occupies a responsible position. I must ask him to say precisely where he gets the information that I employ a detective agency and who the detectives are who inform me on ANC policy. I give him the right to make public *every* statement I have made to him in confidence if this will help him prove his charge against me.

What I know is, that on all major issues on which I have disagreed with the ANC, I have had full consultations with him, either on my own initiative or on his own.

Let me take three issues on which I have expressed myself strongly and on which my views remain unchanged: the Sophiatown removals; Bantu Education and the so-called Freedom Charter.

On the Sophiatown issue he wrote me a personal letter, which I can produce, asking me to come to Groutville for consultations on the whole situation. Next he sent me a telegram, which I still have. Finally, he sent me a telephone message, of which the Post Office at Inanda has a record I hired a special car, took my wife along and went to his house. When I got there I found Mr. Hyacinth Bengu. Mr. Luthuli explained to me that he had asked me to come to get my views on Sophiatown and that he had asked Mr. Bengu to bring him news of the latest developments in Sophiatown. I

BANTU STUDY CONGRESS

Integration Would Bring Destruction Of Both Races

Bloemfontein, Saturday.

CAREFULLY avoiding any reference to the Government's rejection of the main recommendations of the Tomlinson report, the "Peoples Congress on the Future of the Bantu in South Africa," which ended in Bloemfontein, expressed its approval both of the report and of the policy of the Minister of Native Affairs.

An hour-and-a-half before the Congress was due to end, a number of resolutions were submitted to the delegates and accepted unanimously with hardly any discussion.

One of the most important of these, declared that there is no possibility for the peaceful evolutionary development of whites and non whites in South Africa into a unified society and that the policy of integration can lead only to "increasing racial tension and conflict and ultimately to the destruction of one or both the groups."

The resolution voiced the Congress's unequivocal rejection of the policy of integration and said that the only acceptable and practical policy was that of separate development or apartheid.

The Congress ended with the 800 delegates being urged to go out and help educate the public to accept the implications of the policy of separate development —'Sunday Times.'

gave him my views candidly—which, incidentally I had also made public. Mr. Bengu made a frank and detailed report. After that the three of us (three other prominent Congressmen had joined us then) had a frank discussion of things in the ANC. Mr. Luthuli laid before us views which I do not feel free to make public for reasons of security. The important point is that these views gave information on what was going on in Congress They were expressed to me in the presence of responsible witnesses. Subsequently, I wrote in the Press having as background the information given us by Mr. Luthuli himself These men who were with me are willing to bear witness to my testimony on this.

For "Mr. Luthuli" suddenly to forget what he himself told me in the presence of witnesses and to ascribe it to a detective agency which he knows I do not have is a bit of small-minded smearing which h should be above resorting to in the discussion of so important a subject.

What are the facts on Bantu Education? I have described our decision here made in Durban as stupid. I still think it stupid. It was an unconvincing excuse for inactivity; a cowardly sheltering behind the boycott to run away from the challenge that Verwoerd poses. We must accept the challenge and go to gaol and die there if necessary, instead of telling people not to send their children to school when everywhere the African is determined to send his child to school no matter what happens. Our policy here is completely unrealistic and not in tune with African opinion.

After the boycott decision I saw Mr. Luthuli and told him frankly how I felt about the mistake we had made. There is no question of security involved here so I can write freely. He agreed with much of what I said. Subsequently he wrote to Professor Matthews. When the latter replied, Mr. Luthuli was good enough to show me the confidential correspondence between him and Professor Matthews. I might add that on one occasion I helped at his request, with the drafting of the letter to Professor Matthews. When Professor Matthews replied again, Mr. Luthuli was kind enough to show me the letter. Again here, some of these letters were given to me in the presence of a witness.

The information they contained plus the views Mr. Luthuli himself expressed to me formed the basis of my subsequent line criticising ANC policy in this regard. I must make one piont clear. Mr. Luthuli did not in any way whatsoever suggest to me that I should attack. At the same time he realised I am a responsible citizen free to make the best use of the information public men placed at my disposal and, where necessary, to treat it with the necessary confidence.

For him to say I employed private detectives when he himself gave me the Matthews letters is a bit of twisting facts which might suggest to me that Mr. Luthuli and the "Mr. Luthuli" who drafted the letter are two different personalities I have too high a personal regard for Mr. Luthuli to suspect that in these events Mr. Luthuli was running with the hares and chasing with the hounds. I incline to the view that Mr. Luthuli did not keep "Mr. Luthuli" fully informed on the ground our conversations covered.

"Mr. Luthuli" accuses me of posing as his confidant and by implication denies this vehemently. But even here, this is surely a very unkind charge. For very many years he continued to create the impression that I enjoyed his confidence. If I did not he was quite free not to tell me Congress secrets. Since he told these to me, his denial means one of two things: either that he treats confidences wrecklessly, telling them to people he does not trust or he has a limited appreciation of what confidence is. I took him freely into my confidence on very many things because he took me freely into his. For him to say that he did not do this leaves me shocked and pained.

Mr. Luthuli gave me lengthy details of the circumstances of Sisulu's departure for Bucharest. I am willing to reveal these particulars before the national executive committee of the ANC and to cross-examine certain leading personalities in the movement to establish the veracity of my facts as given to me in confidence by Mr. Luthuli.

On quite another occasion he gave me also the details of Moses Kotane's mission to Bandung. Again, these things cannot be discussed in public. But if the national executive were interested, I would not mind confronting Mr. Luthuli and the fellow who drafted the letter for him and cross-examining them and being cross-examined by them to establish the authenticity of my information.

On the Freedom Charter, I travelled especially to Stanger, after fixing an appointment with him. We met in an Indian restaurant and had a frank and full discussion of the Charter. Again he told me of certain things about it in confidence which I cannot make public but which I could reveal freely in the national executive committee because I think it is the responsible body before which these confidential details can be revealed. If, in telling me all these things Mr. Luthuli was not showing I enjoy his confidence on these matters, then I am constrained to believe that he is really no longer master of his mind.

That bit about the Peace Conference invitation. That is a minor detail. But Mr. Luthuli himself told me about it when I visited him at his house. I told him about a similar invitation I myself had received previously to a Peace Conference which I had ignored. He told me that he had reacted differenlty from what I had done. He replied to say that he felt that the most important contribution he can make to our struggle at the moment was to stay in this country. Now he denies it.

(To be Continued)

TO CORRESPONDENTS

If you've got a thought that's happy,
Boil it down.
Make it crisp, and short, and snappy,
Boil it down.
When your brain its coin has minted;
Down the page your pen has sprinted—
If you want to get it printed
Boil it down.

When you've got a thing to mention,
Boil it down.
Shortest pars get most attention,
Boil it down.
Life is short—a fleeting vapour—
Don't take up the whole blamed paper
With a tale of someone's caper,
Boil it down.

Give us news without the trimmings—
Boil it down.
Skim it well—then skim the skimmings,
Boil it down.
When your tale's got little in it,
You can write it in a minute,
Think it out ere you begin it.
Boil it down.

Boil it down until it simmers,
Boil it down.
Polish it until it glimmers,
Boil it down.
When you think 'twould be a sin to
Cut another sentence in two,
Send it in—and we'll begin to
Boil it down.

In "The Indian Opinion" space is restricted,
Boil it down.
Hence comment is interdicted,
Boil it down.
Use short words—they're always better—
Do not add an extra letter,
Have a thought for our typsetter!
Boil it down.

With acknowledgments to "The Reef." The Safety Magazine of the Mining Industry

BONES WANTED

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA, NATAL.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0
A Nation Builder At Work —By Pyarelal	1	6
Gandhi And Marx —By K. G. Mashruwa'a	2	8
Satyagraha In S.A. —By M. K. Gandhi	15	0
Bapu's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar	2	6
Which Way Lies Hope —By R. B. Gregg	2	6

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"
P. Bag, Durban, Natal.

DELHI DIARY
By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	8
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From:

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE
By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:

"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate......It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it." Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an introductory essay by Mahadev Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion', P. Bag, Durban, Natal.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
&
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 2s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

		s.	d.
Sri Ramakrishna and Swami Vivekananda ...	Sri J. Nehru	1	9
Work and its Secret	Swami Vivekananda	1	3
Bhakti or Devotion	"	1	3
The Powers of Mind	"	1	6
Sadhanas or Preparation for Higeer Life .	"	1	3
Is Vedanta the Future Religion	"	1	6
Christ the Messenger	"	1	9
Hail Independent India	"	1	3
The Path to Perfection	Ramakrishananda	1	3
On What is God	J. Goyandka	1	3
Vedanta Philosophy	Vivekananda	2	6
The Immanence of God	M. M. Malaviya	1	3
Siva and Budha	Sister Nivedtta	2	6
The Glory of the Vedas	D. D. V. Vachaspati	1	3
Divine Message	H. Poddar		9
Wavelets of Bliss	"	1	3
Six Lessons in Raja Yoga	Swami Vivekananda	2	9
In Defence and Essentials of Hinduism .	"	4	6

Obtainable At Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

☆

BOOKS FOR SALE

COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documental account from the Indian Nationalist point of view)—V. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	8
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

ATTENTION INDIAN BUSINESSMEN AND INVESTORS

DOUGLAS B. PORRITT & CO.

Duly instructed by

V. V. INVESTMENTS (PTY) LTD.

Will offer for sale by **PUBLIC AUCTION** in their Land Saleroom at 9/13 Carlyle Arcade, Pietermaritzburg,

ON WEDNESDAY 11th JULY 1956, commencing at 11 A.M. the following magnificent property being described as:—

Sub. division 1 and 2 of A of Lot 53 Church Street, Pietermaritzburg, situated at lower **PIETERMARITZ STREET.**

This is a newly constructed and substantially built block comprising 18 self-contained flats plus 2 large shops, situated in a predominantly Indian area of this City,

The flats are beautifully sited on a valuable block of land being approximately 18,500 sq ft in extent; having a frontage of 79 ft. to Pietermaritz Street and depth of 235 ft.

The building is mainly double storied excepting for a section fronting Pietermaritz Street which has three floo s and must be seen to be appreciated as the workmanship and finish is of the best. Each flat comprises: 3 large livingrooms, kitchen, bathroom and balcony. The shops are approximately 30' x 25' with large attractive shop fronts.

The flats and shops completely tenanted should reflect a minimum Gross Return of £3,780 per annum and a Nett Return in excess of £3,000 p a.

FINANCE: Exceptional opportunity to purchase with a low deposit with balance on Bond at attractive rates of interest.

For further particulars apply:

DOUGLAS B. PORRIT & CO.,

Box 335. Phone 29991.

Pietermaritzburg.

FOR...

RUBBER STAMPS AND PRINTING

CONTACT...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006. TELEGRAPHIC ADDRESS: "QUICKPRINT"

P.O. BOX 2782.

ESTABLISHED 1927

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

India Is Now Coming To The Golden Age

Read The Latest Publications About Same

The India Annual 1956	3/6
Illustrated Weekly Of India	2/-
Caravan: Proforma Of India	2/-
Dharmayug, Ajkal, Bal Bharti (Hindi)	1/6 each
Manoher Kahaniyan, Maya, Manorama (Hindi)	1/6 each
Purie Mahal (Gujarati Novel)	12/6

NEW BOOKS

An Asian Prime Ministers Story	15/6
Women Behind Mahatma Gandhi	21/6
Primitive India — Illustrated Only	31/-
Just Half A World Away — Faith In India	22/6
History Of India — Past And Present	66/6
India And The Awakening East	18/6
Bhowani Junction (Novel)	14/6
Dadi Ma Na Yudhu	28/6
Ghar Na Ranj	32/6

Books of all sorts, Indian, Ancient, Historical, Gujarati and Hindi are sold by us

પુસ્તક ૫૪ મું—અંક ૨૫
તા. ૬ જુલાઇ, ૧૯૫૬.
છુટક નકલ પે. ૬
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.
આદ્ય તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

ટીકાકારો

"મારા ઉપર થતા ટીકાના પ્રહારો ના જવાબો આપવાનું તો બાજુએ રહ્યું, પરંતુ જો હું તે વાંચવાને પણ બેસું તો બીજું બધું કામ મારે પડતું મુકી દેવું પડે. મારી આવડત મુજબ મારાથી બને તેટલું હું કરી છુટું છું. અને આખર લગી તેમ કરવાનું ચાલુ રાખવાનો છું. આખરે જો બધું સારૂં થઇ રહેશે તો મારી સામે જેટલું કહેવાયું હશે તેની મને કશી ચિંતા નથી. આખરે જો બધું ખોટું નીવડશે તો દસ ફિરસ્તાઓ સોગંદથી પોકારશે કે હું ખરો હતો તો પણ કશું વળવાનું નથી."

—એબ્રહમ લીંકન.

અંતર્મુખ બની વિચારીશું તો તરત સમજાશે કે આપણા ઘણા દુઃખોના નિર્માણ કરનાર આપણે પોતે છીએ. ઘરમાં કોઇ ચીજ ન મળે તો તરત વિચાર આવે છે કે કોઇ લઇ ગયુ હશે અથવા તો નોકર-ચાકરે આડી અવળી મૂકી હશે. પણ જેને શુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવી છે તે પોતાનો વિચાર પહેલા કરશે. પોતેજ કોઇ જગ્યાએ તો તે મુકી નથી ને તેની તપાસ કરશે. જે જાગ્રત છે, વિકારવશ નથી, ભાવનાવશ છે તેને સાચો વિચાર સ્ફુરે છે. આપણને અપચો થાય તો આપણે જ ખાવામાં કઇ દોષ કયો હશે તેનો વિચાર ન કરતાં આબોહવાનો દોષ કાઢીએ છીએ. આપણા દેશ પર અનેક આક્રમણો થયાં ને આપણે ગુલામ થતાં ગયાં તેમાં આપણી જ જ સંકુચિતતા દુર્બળતા તથા કુસંપ એ કારણો હશે એવો વિચાર ન કરતાં 'ઇશ્વરની ઇચ્છા.' 'નસીબમાં જે લખ્યું હશે તે થશે' એવા નિરાશાજનક ઉદ્ગારો કાઢવા લાગ્યા. જે વિચારવાન છે, જેને શુદ્ધ થવું છે, તે પ્રથમ પોતા તરફ જુએ છે અને દરેક પ્રસંગમાં પોતાની તો ભૂલ થતી નથી ને તેની ચોકસાઇ રાખે છે.

—શ્રી. કેદારનાથજી

વિચારનું બળ

સાક્ષર: સ્વ. મણીલાલ ન. દ્વિવેદી

બધી વાત માણસના વિચાર ઉપર આધાર રાખે છે. મનમાં જે અમુક નિશ્ચય હોય, તો તેજ પ્રમાણે માણસ વર્તવાનું. વિચાર માત્ર કોઇ ને કોઇ રૂપે ફળ્યા વિના રહેતા નથી. જેટલા જેટલા વિચાર થાય છે; તેટલા બધા આપણા કામ રૂપે કોઇ ને કોઇ સમયે પણ પરિણામ પામ્યા વિના રહેતા નથી. સ્વપ્નનો જે અનુભવ આપણને થાય છે; તેથી સહજ સમજાય છે કે; કેટલાક નજીવા અને આપણને સ્મરણ પણ ન હોય તેવા વિચાર કેવાં કેવાં રૂપ ધારણ કરે છે; ને કેવી કેવી અસરો પેદા કરે છે. વળી એમ પણ બને છે કે, કોઇ વિષયનો વિચાર મનમાં વારંવાર ઘોળાયા કરે; તો તેનો રંગ બેઠા વિના રહેતો નથી. આથી નઠારી કે સારી જે વાતનો રંગ માણસને ચઢાવવો હોય તેનો જ વિચાર કરવો જોઇએ.

એથી આગળ જઇએ તો મનુષ્યોની ઉત્તમમાં ઉત્તમવૃતિ, ઉત્તમમાં ઉત્તમ અમર કીર્તિ, એક વિચાર માત્રનેજ વળગી રહેવાથી થઇ છે. અને તેથી મહાન સંતો અને મહાત્માઓ પેદા થાય છે.

જેટલી સોબત રાખવી, જેટલું વાંચન કરવું, તે બધામાંથી જે વિચારોનો સંગ્રહ કરવો તે ઉત્તમ પ્રકારનો જ જોઇએ. નઠારી વૃતિ પેદા કરે તેવા લોકોનો સંબંધ એટલા માટે જ તજવો જોઇએ. અયોગ્ય વિચારોમાં કયારે પણ ઉતરી જવું નહીં, તેમજ નઠારૂં વાંચન પણ ન કરવું. રાત દિવસ મનમાં ઉચ્ચ આદર્શ રમતો જોઇએ જેથી કયારે પણ તેની અસર થાય જ. અને પોતાના વિચારોને બળ મળે, પાકા કરે, તેવા પુસ્તકો સાહીત્ય વાંચવું. એજ જીવનનું સાફલ્ય છે.

એવો કોઇ વિચાર કર્યો છે, એવો કોઇ નિશ્ચય કર્યો છે, કે જેને અવલંબી તમે આ સંસારનાં દુઃખમાં પણ સુખે પ્રયાણ કરો? જેને પૂર્ણ કરવાના પ્રયત્નમાંજ આનંદ માનો, એને માટે તમારો જીવ પણ અર્પણ કરો?

આવો વિચાર અને તેને દ્રઢપણે મરણ પર્યંત વળગવું એજ માનવ જીવનનું ધ્યેય છે.

હંમેશ કરતાં આજે બધાના હૃદયમાં આપવાના આનંદની લાગણી વધારે દેખાય છે. દુશ્મનને આપવા સારામાં સારી વસ્તુ તે ક્ષમા ભાવ, મિત્રને માટે પ્રેમ, તમારા બાળકો માટે સાચો રાહ, પિતા માટે ગ અને માન, માતા અભીમાન લઇ શકે તેવું આચરણ, તમારે પોતાને માટે આદર, અને બધા મનુષ્ય મ યા અને ધર્માદા

— ત્યારે —

તમારા વહાલા પ્રિયજન માટે શું ?

તેમના ભલા માટે તેઓની આફતમાં મદદગાર થાય તેવી

ન્યુ ઇન્ડીયાની જીન્દગીના વીમાની પોલીસી

એ એક ખરેખર સાચી ભેટ છે.

ઉપલો વીમો લઇ તમારા વહાલાઓને તમો આનંદ આપી શકો છો, અને અમો તમારી સેવા કરી આનંદ લઇ શકીએ છીએ.

વીમા બાબતની સાચી સલાહ અમારી પાસેથી મેળવો.

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ કુા. લી.

મુખ્ય ઓફીસરો

રૂસ્તમજી (પી.ટી.) લીમીટેડ

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

Telephone :
20951

177 Grey Street
DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT).

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન:
૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ
ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૬ જુલાઈ, ૧૯૫૬.

કોમ્યુનીઝમનો આપત્તી કાળ

કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષના જનરલ સેક્રેટરી શ્રી કુકશેવે સત્તાવાર જાહેર કર્યું છે કે રશીયામાં સ્ટેલીનના નેત્રુત્વ નીચે શરૂ થએલો કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષ એક જુલ્મી ટોળી જેવો હતો. પણ મુખ્ય વસ્તુ એ છે કે, આજે જે આપણે કુકશેવને મોઢે સાંભળીએ છીએ તે દુનિયાના ઘણા લોકોએ આજ પહેલા ઘણી વાર જાહેર કર્યું હતું, પણ તેને ઇન્કારવામાં આવ્યું હતું. સ્ટેલીને જે કાંઇ ગુન્હાઓ કાર્યા હતાં એમાં એના સાથીદારોનો ભાગ હતો એ પણ એક જાણીતી વાત છે અમે આ અહીં નોંધીએ છીએ કારણ આગળ જતાં આની અસર કોમ્યુનીસ્ટોના વર્તન પર જણાશે અને પ્રજાસાશનવાદીઓ પર પણ જણાશે.

શ્રી. કુકશેવે આ બધી ગુપ્ત માહીતીઓ સત્તાવાર રીતે જાહેર કરીને દુનીયાના બધા દેશોના કોમ્યુનીસ્ટોને ચિંતાજનક સ્થિતિમાં મુકી દીધા છે. આનો અર્થ એમ પણ નથી થતો કે કોમ્યુનીઝમનો અંત હવે આવી ગયો. શકતીશાળી આદર્શોનો આવી રીતે અંત નથી આવતો. તેમજ એમ પણ નથી સમજવાનું કે દુનીયાના બધાજ દેશોના કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષોને આ બીના અસ્થીર કરી મુકશે. આજે હ્રદયશુદ્ધીનું આ કાર્ય જે બધે ચાલું છે તેનાથી તે પક્ષને ઘણો લાભ થશે.

આજે દુનીયાના બધા દેશોનો કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષ જે આજ સુધી રશીયાની દોરવણી નીચે હતો, બનવા જોગ છે કે તે હવે આ કારણે કદાચ તેની દોરવણી નીચે કેટલાક વખત માટે નહીં રહે

આથી એટલો ફાયદો થશે ખરો અને તે જળવાશે, કે બધા કોમ્યુનીસ્ટોમાં આદર્શનો સુમેળ થશે અને બલગેરીયન અને કુકશેવની આ નીતીથી તેઓને વધારે બળ મળશે. આ ચિત્ર કેવી રીતે રજુ કરાયું છે અને કેટલું સત્ય છે માનવાનું કામ તેમની મનસુફીપર છે. પ્રજાસાશકવાદીઓને તેનાપર વ્હેમ લાવવાનો અધીકાર નથી.

આ બધુ વિચારતાં એક પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છે કે, હવે સાઉથ આફ્રીકાના કોમ્યુનીસ્ટો શું વલણ લેશે? આ દેશનું કોમ્યુનીઝમ ભુગર્ભમાં ઘણું બળવાન થઇ રહ્યું છે કારણ સરકારની તેઓ માટેની નીતી તેઓને રક્ષણ રૂપ બને છે. "સપ્રેશન ઓફ કોમ્યુનીઝમ એક્ટ"ના અમલને લઇને આ દેશના કોમ્યુનીસ્ટોને ભુગર્ભ પ્રવૃતીઓમાં ઉતારી દિધા છે અને તેથી આપણને ખબર નથી પડતી કે આ કુકશેવના ભાષણની અસર તેઓને શું થઇ છે.

પણ છતાં આ દેશમાં કેટલીક હિલચાલો એવી થવા પામી છે કે જેનાથી હવે બીજુ પગલું શું ભરાશે તે જણાઇ આવે છે. ભુગર્ભમાં તેઓના સ્થાનમાં રહી તેઓ એમ માને છે કે, કોમ્યુનીઝમ જ દુનીયાને શાંતી આપી શકશે તેથી તેઓ પોતાના પક્ષને સદ્ધર બનાવવા સભ્યોના સંખ્યાબળને મહત્વ આપી બીન-ગોરાઓને પણ તેમાં વધુ પ્રમાણમાં સામેલ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. જો કે ૧૯૨૯થી જ આ સીદ્ધાંતને તેઓએ અપનાવ્યો હતો અને તેઓની સંસ્થામાંથી તેઓએ રંગભેદને દુર કર્યો હતો. ત્યારથી આજ સુધી તેઓએ કેટલાક પ્રયત્નો કાળા-અને ગોરા વચ્ચે સંપ કરવા માટે કર્યા છે. હાલમાં એવો કાંઇ સંભવ નથી જણાતો કે તેઓ આ નીતીને મુકી દે, તેમ તેઓ એમ પણ માને છે કે ઈલાયદાપણાની નીતીના અમલને લઇને, બીન-ગોરાઓ એમ પણ વધુ અને વધુ ઇચ્છતા જશે કે ગોરાઓનું ઉપરીપણું દુનીયાના આ ભાગમાંથી દુર કરવું જ જોઇશે.

આપણે હવે એવી નેતાગીરીની જરૂર છે કે, જે નેતા ગોરા તરફ ભાતૃભાવથી જોય અને બીજી તરફથી આફ્રિકન પ્રજા જે જાગી રહી છે તેને માર્ગદર્શક રૂપ પણ બને.

દક્ષિણ આફ્રિકાની બીજી બધી કોમો વચ્ચેના સંબંધને આથી કેવી અસર થશે એ એક પ્રશ્ન થાય છે. કોમ્યુનીઝમ હમેશા ગોરા અને કાળા વચ્ચેના સંબંધમાં આડખીલીરૂપ રહ્યું છે. શરૂઆતમાં કોમ્યુનીસ્ટો હર્ટઝોગ નેશનલીસ્ટ પક્ષ, અને ક્રેશવેલ લેબર પક્ષ સાથે ઘણા મળતા રહેતાં હતાં. આમ થવાથી સ્ટ્રાયડમ તથા ફરવુડને માટે માર્ગ ઉઘાડો કરી દીધો છે અને આજે જે દશામાં આફ્રિકનો છે તે દશામાં મુકવા માટે તેઓ ઘણે અંશે જવાબદાર છે. પણ હવે તેઓ પાઠ શીખ્યા છે. ૧૯૩૦ની નજીકમાં આવતાં તેઓની નીતીએ પલટો લીધો. ત્યાર પછી હીંદીઓને અને આફ્રીકનોને થાબડવાનું શરૂ કર્યું. તેઓએ પોતાની આ નીતી બદલી તેથી પોતાના પક્ષ માટે ઘણા સારા પરીણામો તેઓએ મેળવ્યા. પણ કાળા અને ગોરા વચ્ચેનું અંતર તેથી દિનપ્રતીદિન વધતુંજ ગયું છે, આથી એમ બનવા સંભવ છે કે, કોમ્યુનીસ્ટોની સંખ્યામાં વધારો થયો છે અને દિન-પ્રતિ-દિન થતો પણ રહેશે અને તેઓમાં અનેક નેતાઓ પાકશે તો જનતાના નાશની પળ આવી ઉભશે એમ અમને ભય છે.

ભુગર્ભના કોમ્યુનીસ્ટો અને બીન-ગોરા પ્રજાસત્તાકવાદીઓ વચ્ચે એક મોટો વિરોધનો વંટોળ ઉઠશે. અને તે ઘણા મોટા પાયાપર થશે એમ લાગે છે અને બેમાંથી એક પણ નમતું મુકે તેમ નથી. આ બધાથી જો કોઇ ને પણ લાભ થવાનો હશે તો તે ઇલાયદાપણાના સર્જનારઓને થશે. સંભવ છે કે આને પરીણામે આજે જે ઇલાયદાપણાની નીતી સામે સામનો કરવામાં બીન-ગોરાઓ એક સંપથી ઉભા છે તેઓમાં પણ ભાગલા પડશે, કારણ ઘણા કોમ્યુનીસ્ટ તરફ ઢળી પડશે. જો ભાગલા પડશે તો તે ઘણા અનિવાર્ય હશે કારણ કુશ્ચેવનાભાષણથી કેવા સંજોગોમા તેઓ મુકાયા છે તેના પર તેનો આધાર રહેશે.

ડરબનની ગુજરાતી બેનોનો ઉત્સાહ

ડરબનની ગુજરાતી બેનો રૂપેરી મહોત્સવ ઉજવી રહી છે. અને તેઓમાં નવું ચેતન દેખાય છે. આજે મંડળ ૨૫ વર્ષ પુરા કરી બીજી પા સદીમાં પ્રવેશે છે. અભણ બેનો તરફથી શરૂ થએલા મંડળના સંચાલનનો દોર હવે ભણેલ જુવાન બેનોના હાથમાં ગયો છે. ભાવી એ બેનોની શકતી વિશે કહેશે.—તંત્રી

ડરબન ગુજરાતી હીંદુ મહીલા મંડળ પોતાના ૨૫ વર્ષનો રૂપેરી મહોત્સવ ઉજવી રહ્યું છે. આ સંસ્થા આજથી ૨૫ વર્ષપર એટલે કે ૧૯૩૦માં સ્વ. ઝવેરબેન ભાઇલાલ પટેલ તરફથી સ્થપાઇ હતી. તેઓ પોતે માંડ માંડ લખી વાંચી શકતાં છતાં તેમના અવસાન સુધી એટલે કે ૧૯૫૧ સુધી મંડળના સંચાલનનો મુખ્ય આધાર તેઓજ હતાં. ત્યાર બાદ કેટલીક જુવાન ભણેલ બેનોએ તેનું સંચાલન હાથમાં લીધું. અને ધીમી ધીમી પ્રગતી કરતું ગયું. જો કે તેનું કાર્ય સંતોષજનક નજ મણાય.

ઉજવણી પ્રસંગે બેનોએ એક નાની પુસ્તીકા બહાર પાડી છે. તે પાછળ અને ત્રણ દિવસના વિવિધ કાર્યક્રમ પાછળ બેનોએ ઘણી જહેમત ઉઠાવી છે. શનીવાર તા. ૭-૬-૫૬ના આ ઉજવણીના સમારંભની ઉદ્ઘાટન વિધી શ્રી ગોવન મણીને હસ્તે થશે. અને ત્યાર પછી ગીતા હરીફાઇ, રંગોળી હરીફાઇ, કવાયત, નાટિકા, બાળકો માટે ખાસ પ્રોગ્રામો વિગેરે કાર્યક્રમો થશે. આથી ગુજરાતી બેનોમાં નવું જોમ અને ચેતન પ્રગટેલું જણાય છે. અમે આશા રાખીએ કે, આ જોમ અને ચેતન તેમનું ઠંડુ ન પડો અને વધુ અને વધુ તેજ બનો અને મંડળને સંતોષ જનક કાર્ય કરવાની સ્થિતિએ મુકો. ભણેલ જુવાન બેનો પોતાની શકતીનો ખ્યાલ ભાવી પાસે સુંદર સંતોષજનક રીતે અપાવશે જ.

સ્ટેલીન કરતાં આગે કદમ

પેટ્રીક ડંકન (ઇંગ્લીશપરથી)

"લંડન ઓબઝંવર" નામના લંડનના વર્તમાન પત્રે દશ જુનના અંકમાં પોતના ૧૨ પાનામાંથી આઠ પાના એકજ વિષયથી ભર્યા હતાં. એ વિષય તે રશીયાના કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષના પ્રમુખ કુસ્ચેવનું ભાષણ. આ માટે એ પત્રને અભિનંદન ઘટે છે. કારણ માનવ જાતિના ઇતિહાસમાં આ એક ઘણું મહત્વનું ભાષણ હતું, બીજા વર્તમાન પત્રોએ ટુંકા અને છુટા છવાયા ફકરાઓ છાપી એને ન્યાય નહોતો આપ્યો. આ ભાષણને પરિણામે વિશ્વની શાંતીને જે ભય હતો તે દૂર થયો છે.

ભયનું કારણ એ હતું કે, આજે દુનિયામાં બધે જ કોમ્યુનીઝમ ફેલાયું છે અને તેના સભ્યો અંદર ખાને પ્રવૃતીઓ ચલાવી જ રહ્યા છે. એ સભ્યો એવા છે કે જેઓ સગે ટેને ભોગે, પોતાના દેશનુ હિત કે, અહીત વિચાર્યા વગર એક એવા ઝનુની માનવને પોતાનું અંતર વેંચી દીધુ એ. આવું ભાષણ કરી કુસ્ચેવે પશ્ચીમ સામે મૈત્રીનો હાથ લંબાવ્યો છે. મારા મતે આ એક સારામાં સરી માંગણી છે. જ્યારે દુનિયાની જીવનદોરી "એટમીક" ઉપર તોલાઈ રહી છે ત્યારે હું ઇચ્છું છું કે દુનીયાના વિચારશીલ લોકો આ ભાષણને આંખુ વાચે. માર હિસાબે આ મિત્રતા માટે લંબાયલા હાથને તરછોડયા નહી એ પણ એટલુ જ મહત્વનું છે.

આ ભાષણ સ્ટેલીનના વખોડનારાઓના ઘણા વર્ષો પહેલાના કથનને કે જેને પહેલા દેશ પરદેશના કોમ્યુનીસ્ટ પંથે વખોડી કાઢયું હતું તેને ઘણુ મળતું આવે છે. આ ભાષણ ઉઘાડ પાડે છે કે માનવજાતીના ઇતિહાસમાં જે વસ્તુ કયારેએ થતા નહોતી પાપી તે આ એક માણસે કરી હતી. સમૂહ રીતે પ્રજાઓને કેવી રીતે દેશ નીકાલ કરી હતી એવું પણ આ ભાષણમાં વર્ણન છે. સ્ટેલીનની સહી વાળા રીબામણી માટેના હુકમો પણ મળી આવ્યા હતાં. જે લોકો આ દુઃખના ભોગ બન્યા હતાં તે લોકો કરૂણાજનક રીતે શાંતીની કેવી માંગણી કરતાં હતાં તે પણ એમને જણાવ્યું હતું.

કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષની ૧૭મી વાર્ષીક પરીષદમાં જેઓ હોદ્દેદારો અને સભ્યો તરીકે ચુંટાયા હતાં તેઓમાંના સીત્તેર ટકાને કેવી રીતે ગોળીએ દીધા હતાં એ બીના પણ બહાર પાડી હતી. વધુમાં તેમને એ પણ બતાવ્યું કે, વગર કારણે અથવા નજીવા કારણે લોકોને ગોળીએ કેવી રીતે દેવામાં આવતાં. અને આથી પ્રજામાં કેવી ભયની લાગણી રાત દિવસ પસરેલી રહેતી.

આ બીજો હિટલર કેટલો શંકાશીલ હતો એ બતાવવા એમને જણાવ્યું કે આજના સોવીયટ યુનીયનના પ્રમુખ માર્શલ વોરોશીલોને તેઓએ પોતાના ઇંગ્લીશ ગુપ્તચર તરીકે નિમ્યા હતાં. અને એ પરથી આપણને જણાય છે કે સ્ટેલીન કેટલો ડંફાસ પ્રિય હતો. માર્શલ વોરોશીલો જણાવે છે કે; સ્ટેલીનની કેવી કેવી યોજનાઓ અમુક સંસ્થાના માણસોને કત્લ કરવાને માટે હતી.

આ વિષયને ટુંક જગામાં ન્યાય આપવો ઘણો મુશ્કેલ છે. હું તો એ વાંચતાજ ઢીલો થઇ ગયો અને ભગવાનનો આભાર માન્યો કે રશીયાની પ્રજા મોડી મોડી પણ જાગી ખરી.

સ્ટેલીન વિશે લાઇફમાં પણ થોડાક દિવસો પહેલા બે સારા લેખો આવ્યા હતાં. એમાના એક લેખમાં સ્ટેલીનના કેટલાક દસ્તાવેજો છપાયા હતાં જે બતાવે છે કે સ્ટેલીન સાચો બોલ સેવીક નહોતા પણ એક છૂપી પોલીસનો ગુપ્તચર હતા.

મી. ટ્રોટસ્કીએ સ્ટેલીનનું જીવન ચરીત્ર લખ્યું હતું પણ તે અધુરૂં રહ્યું. કારણ એને પણ સ્ટેલીને મારી નખાવ્યો હતો. એમાં સત્ય હકીકતો આપવામાં આવી છે. એમાં ઘણા ગુન્હાઓ એના આપવામાં આવ્યા છે જે કુસ્ચેવે પણ હજી જાહેર કર્યા નથી.

રશીયામાંથી જે બીજા હેવાલો આવે છે તે પરથી જણાય છે કે; "ગુલામોની શીબીરોનો ઝડપ ભેર અંત આવી રહ્યો છે. આજ રીતે તે કામ ચાલુ રહેશે તો ૧૮ માસમાં તેનું નામ નીશાન રશીયામાંથી ધોવાઇ જશે. આ સત્ય ઘટના છે એની સાબીતી એ છે કે, જે લોકો ત્યાં કેદ હતાં તેઓ છુટીને આવીને આપણને આ બીના જણાવે છે. ત્યાંથી આવેલાઓ પાસેથી જાણવા મળ્યું છે કે ત્યાં આવી શીબીરોમાં લગભગ ૨૦,૦૦૦,૦૦૦ માણસોને કેદ કરવામાં આવ્યા હતાં. આ પરથી આપણને જણાય છે કે તેઓ પોતાની એક હથ્થુ રાજ સાધકતાનો કેવો અંત હવે લાવી રહ્યા છે. ફીનલેંડમાંથી તેઓએ લશ્કર ખસેડી લીધુ અને, બ્રીટનની મુલાકાતે આવ્યા, તેમજ શસ્ત્રસરંજામમાં ઘટાડો કર્યો એ બધુ પુરવાર કરે છે કે તેઓ મૈત્રી માટે ચોખ્ખો હાથ લંબાવી રહ્યા છે. રશીયાની આમ જનતાને હવે યુરોપમાં તથા બીજે ફરવા જવાની છુટ આપવામાં આવી છે.

આ બધી બીનાને અમેરીકા શંકા ભરેલી નજરે જોય છે, તે કહે છે કે, આપણે ચેતતા રહેવું જોઇએ. આ પણ એક તેઓની ચાલબાજી છે. આપણે થોડા પણ ગફલત રહેશું તો તે આપણને ગળી જશે. પણ હું પોતે નથી માનતો કે આ ચાલબાજી હોય કુકશેવે કહેલી ઘણી ચિજોમાં પોતે પોતાની પણ પોલ છતી કરી છે. મને લાગે છે કે, ચાલબાજી કરનાર પોતાની બદનક્ષી ન કરે. છેલ્લા વીશ વર્ષના હેવાલ મુજબ એ પોતે પણ ગુનેગાર ઠરે છે. એઓ "પોલીટબ્યુરો" સંસ્થાના ૧૯૩૯થી સભ્ય છે.

રશીયાની પ્રજા અને કુકશેવ આજે નવા વિચારો અપનાવી રહ્યા છે અને દુનીયાને તેઓ પોતાના વિચારોની જાણ કરવાને બનતું કરી રહ્યાં છે. તેથીજ આ મીત્રતાના લંબાયલા હાથને તરછોડવો નહીં જોઇએ. પશ્ચીમનું રાજનીતીનું ડહાપણ કસોટીએ ચઢયુ છે. આપણે જો આમાં નાપાસ થશું અને લંબાએલા મીત્રતાના હાથને તરછોડશું તો મહા ભયંકર યુદ્ધ જગાડવાનો મોટો દોષ પશ્ચીમને શિરે લાદવામાં આવશે.

અમેરીકા જો આ મીત્રતાના લંબાયલા હસ્તની સત્યતા તરફ સંશયથી જોશે અને તરછોડશે તો તેને જ નહીં પણ સમસ્ત દુનિયાને નુકશાન પહોંચાડશે. 'અમેરીકા સત્ય શોધવામાં વખત લગાડે તે યોગ્ય છે પણ અસત્ય ન ઠરવે એ જરૂરી છે. અને તેઓ નકકી ન કરી શકે ત્યાં સુધી પૂર્વ યુરોપમાં જે શસ્ત્રસરંજામો ભેગા કરી રહ્યા છે તેને થોભાવી દેવું જરૂરી છે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે અમેરીકાનો અવાજ એક સારા સંબંધનો અવાજ બની રહે.

દુનીયા આજે એમ ઇચ્છી શકે કે; કુરચેવ આજ પ્રમાણે સમસ્ત વિશ્વમાંથી કોમ્યુનીઝમનો નાશ કરાવી નાખે. ઘણા વર્ષોથી સુધી રશીયા પરદેશના કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષોને સહાય આપે છે કે, જે પક્ષોની નેમ છે કે, દેશની સરકારને તોડી પાડી કોમ્યુનીસ્ટ સરકારની રચના કરવી. જ્યાં સુધી આ પરદેશની શાખાઓ સાથેનો સંબંધ સાવ તોડી નહીં નાખે ત્યાં સુધી દુનિયાના પ્રત્યેક દેશની સરકાર રશીયા તરફ વહેમની નજરે જોય તે અયોગ્ય ન ગણી શકાય. રશીયાએ જે એક સંસ્થાને તોડી પાડી છે તે તેઓનું એક સાચુ પગલુ ગણાય. પણ આટલું જ બસ નથી. કુસ્ચેવે જાહેર કરી દેવાની જરૂર છે કે કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષો સાથે હવે તેને કશી લેવા દેવા નથી.

દાખલા તરીકે ઈંગ્લંડને લઇએ; ત્યાંનો કોમ્યુનીસ્ટ પંક્ષ આમચળવળ કરીને બ્રીટીશ સંસ્થાનને ફકલાવી પાડવાનો પ્રયત્ન વર્ષોથી કરતો હતો. જેમ જેમ વર્ષો વીતતા ગયા તેમ તેમ તેનું જોર ઓછું થયું. આજે એ સ્થિતિમાં છે કે, એનું કાંઇ જ ચલણ નથી. એથી તેઓ હવે બીજો અને છેલ્લો દાવ અજમાવવા માગે છે, તે એ કે, ટ્રેડ યુનીયનમાં ભાગલા પાડવાનો: બ્રિટનના કોમ્યુનીસ્ટ પક્ષનું ધ્યેય એ છે કે તેઓ બ્રિટનનો નાશ ઇચ્છે છે કારણ તેઓ બ્રિટનને રશીયાનું દુષ્મન સમજે છે. જો બન્ને દેશ વચ્ચે ખરી મિત્રાચારી ઉભી થાય તો આ બધુ પણ બંધ થવું જોઇએ. રશીયા અને ફ્રાંસ વચ્ચેની હમણા થએલી વાટાઘાટોથી એમ માની શકાય છે કે, રશીયા પોતાથી બનતું કરી ચૂકે એવા સંજોગોમાં છે. ફ્રાંસમાં અલજેરીયા બાબતમાં થઇ રહેલા ખુના મરકીના હુલ્લડો વિશે કુંકશેવે ચોખ્ખુ કહીં દિધુ કે તે ફ્રાંસનો સવાલ છે અમે એમાં કશું કરી શકીએ તેમ નથી.

અંતમાં દક્ષિણ આફ્રિકા વિષે થોડું. કુંકશેવનું આ ભાષણ આપણી આઝાદીની લડત માટે ઘણુ મદદરૂપ બનશે. સ્વતંત્રતાના ચાહનારાઓએ આજ સુધી કુંકશેવના આ ભાષણને હર્ષથી વધાવ્યું નથી. થોડાક લેખો મારા વાંચવામાં આવ્યા છે કે જેમાં સ્ટેલીન વિશે કહેવાયું છે. પણ તેઓ એ પણ એ નથી જોયું કે વીસ વર્ષ લગી રશીયા જાલીમના પંજા નીચે હતું, અને એક વિશાળ કેદખાનું બની રહ્યું હતું. આ વિશે આપણે વિચારવું ઘટે છે. નેશનાલીસ્ટ સરકારના કાર્યો કેટલા ખરાબ છે એ આપણે જાણવું જોઇએ; અહીની પોલીસોની તોછડાઇ એમનો જુલમ, અને બીન-ગુનેગારોને હલાક કરવા, આ બધા કાર્યો સ્ટેલીનની સરખામણીમાં પચાસ ટકા જ ગણાય. આ સાથે આપણે બીજુ એ પણ વિચારવું જોઇએ કે, આપણી લડત કોમ્યુનીસ્ટોના હાથમાં નહી જવી જોઇએ.

આજે જે ચળવળ ચાલી રહી છે કે, બ્રિટન અને યુનાટેડ સ્ટેટસના આ પણે વિરોધી થઇ જવું, એ ચળવળ બંધ થવી જોઇએ. સાઉથ આફ્રિકાના સોશ્યલીસ્ટો જો આટલું કરી શકે તો આપણને બે ફાયદા થશે. એક એ કે આઝાદી માટે સો ટકા જેઓ ઉત્સુક છે પણ તેઓ કોમ્યુનીસ્ટોને સાથ આપવા નથી માગતાં તેઓનો સાથ મેળવશે, અને બીજુ સ્ટ્રાયડમને મોઢે તાળું મારી શકશે. પછી એઓ અને એમની ટોળી એકલા થઇ જશે. એમ કહેવાને કે આ કોમ્યુનીસ્ટોનો બકવાદ છે.

લીબરલ પક્ષ માટે આ ઘણો ટાંકણાસરનો મોકો છે. લીબરલ પક્ષ હમેશા આઝાદીને આવકારતી હતી

અને તેને કોમ્યુનીઝમ અને એક હથ્થુ રાજ્ય સત્તાની સરમુખત્યારીનો વિરોધ કર્યો છે. અને એક સાચા સાઉથ આફ્રિકન રાષ્ટ્રની ઉન્નતી માટે લડતી હતી. અમે ક્રુંકશેવનું ભાષણ ઘણું મહત્વનું સમજીએ છીએ, કારણ કે, અહીંની આઝાદીની લડતને વેગ મળી શકશે અને સ્ટેલીન ખોટો છે કે સાચો તેને વિશે હવે ચર્ચા નહીં કરવી પડે.

ઇનાન્ડાના ખ્હાડપરથી શુભેચ્છા

ઇનાન્ડામાં આવેલી મુંનસાગી ગર્વમેન્ટ એડેડ સ્કુલમાં આ અર્ધ વર્ષની આખરીની રજાઓમાં એક સમારંભ યોજાયો હતો.

એમાં વેરૂલમ હાઇ સ્કુલના પ્રિન્સીપલ મી. એસ. ડેવીડે પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે, "આપણું ભાવી આફ્રીકનોની શુભેચ્છાપર અવલંબેલું છે. આ દેશ એ લોકોનો છે. નથી આપણો કે નથી યુરોપીયનોનો. હીંદીઓ અહીં પોતાની સાથે ખેતીની વીદ્યા અને બાગવાનના કામની કળા લેતા આવ્યાં અને અહીં સ્થયી થયા. ઇસ્ટ આફ્રીકાની પ્રગતીમાં આપણો મોટો ભાગ હતો. અહીં પણ હીંદી વેપારીઓ આવ્યા અને વેપારની કળા લેતાં આવ્યાં." આગળ જતાં મી. ડેવીડે ચેતવણી રૂપે જણાવ્યું કે, "આફ્રીકનોની શુભેચ્છા જો આપણે મેળવવી હોય તો તેઓના અજ્ઞાનનો આપણે લાભ ઉઠાવવો નહી જોઇએ. આપણે એમનો ખોટો લાભ લઇને નોકરીમાં છેતરવા નહી જોઇએ અને વેપારમાં કે દુકાનમાં પણ તેમને છેતરી લુટવાની નિતી નહીં રાખવી જોઇએ. એઓમાં પોતાને માટે જે હલકાપણાનો ભાવ છે તે આપણે તેમની સાથે મૈત્રી બાંધી તેઓ પણ માનવ છે એ ભાન કરાવી દુર કરાવવો એ આપણી ફરજ છે. આપણે જો તેઓની શુભેચ્છા ઇચ્છતાં હોઇએ તો તેઓને માન અને વિવેકથી આવકાર કે જે બીજા માનવીઓને આપણે આપતાં હોઇએ તેના હકકદાર સમજી આપવો જોઇએ. એ લોકોને આપણે કાફર કે નેટીવ કહીએ છીએ તે ગમતું નથી તો આપણી ફરજ છે કે, આપણે તેઓને આફ્રીકન કહેવા. બોય, કેફર, નિગર, વિગેરે તુચ્છકારના શબ્દોને આપણે આપણા શબ્દકોશમાંથી રજા આપવી જોઇએ. આજે આપણી ફરજ છે બધાનીજ કે, આફ્રીકનોની શુભેચ્છા મેળવવા આપણે બનતી કોશીશ કરીએ.

ગોવામાં જુલ્મી વર્તન

પ્રેસ ટ્રસ્ટના હેવાલ મુજબ નેશનાલીસ્ટ ગોવાના નેતાઓએ પંડીત નેહરૂને એક તાર પાઠવી જણાવ્યું છે કે, પોતાની લાગવગ વાપરી કોમનવેલ્થને અરજી કરે કે ગોવામાં થતા તોફાનો અને ખરા વર્તન બંધ કરવાને કશું કરે. આ નેતાઓએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, ગોવામાં પોલીસનું જુલ્મ અને રીબામણી દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. હાલમાંજ એક માણસને રીબાવી રીબાવી મારી નાખવામાં આવ્યો અને ૮૦ નેતાઓને જેલમાં પુરવામાં આવ્યા છે. ૧૯૫૪થી આજ સુધીમાં ૩૦૦૦ ને જેલમાં પુંરી દેવામાં આવ્યા છે. વધુમાં તેઓ જણાવે છે કે, કેદીઓ ઉપર અસહ્ય જુલમ ગુજારવામાં આવે છે અને તેઓ પાસેથી માહીતીઓ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરાય છે. કૃષ્ણા પોરોબો જેઓ આવી રીબામણીથી મરણ પામ્યા હતા તેને માટે ગોવાનીઝ સરકારે એમ જાહેર કર્યું હતું કે, તે જેલમાંથી નાસી જતા હતાં તેથી તેમને ગોળીએ દીધા હતાં. આવા જુલ્મથી ગોવાની પ્રજા ઉશ્કેરાય છે અને એમાંથી હીંસાત્મક બળવો ફાટવાની બીક રહે છે. કેટલાક ગોવાનીસોએ પોલીસ ચોકી ઉપર હુમલો કર્યો હતો, તેમજ હોડીઓ બોટો, સ્ટીમરો અને ખાણોનું કામ સાવ બંધ થઇ ગયું છે.

બાન્ટુ સ્ટુડન્ટસ કોંગ્રેસ

બ્લુમફનટીનમાં ગયા મહીનામાં બાન્ટુ સ્ટુડન્ટસ કોંગ્રેસની સભા ભરાઇ હતી. એમાં એ લોકોએ ટોમલીનસન હેવાલને અને નેટીવ પ્રશ્નની સરકારની નિતીને આવકારી હતી. ઘણા ઠરાવો પ્રતીનીધીઓ સામે મુકાયા હતાં જે વગર ચર્ચાએ પાસ કરવામાં આવ્યા હતાં આમાં એક ઠરાવ હતો કે જેમાં એમ કહેવાયું હતું કે, બીન ગોરાઓ અને ગોરાઓનો કદી સુમેળ નહીં થાય અને જો બધાને એક કરવામાં આવશે તો બેમાંથી એક પ્રજાનો નાશ થશે. એક પ્રજાની નિતીનો આ કોંગ્રેસ વિરોધ કરે છે અને જણાવે છે કે, બધી પ્રજાઓએ અલગ અલગ રહેવું એજ ઉચ્ચીત છે.

સ્વ. મણિલાલ ગાંધી સ્મારક ફંડ

પૂ. બાપુજીએ સ્થાપેલા ફીનીકસ આશ્રમમાં પૂ. કસ્તુરબા ગાંધીની યાદગીરીમાં એક ગવર્નમેન્ટ એઇડેડ શાળા ચાલી રહીં છે. શાળાનું મકાન હાલમાં ઘણું નાનું પડતું હોવાથી તેમાં બીજા ચાર રૂમો નવા બાંધવા અને તેજ મકાન સ્વ. મણીલાલ ગાંધીના સ્મારક હોલ તરીકે ઉપયોગમાં લેવું. એવો નિર્ણય ફીનીકસ સંસ્થાના ટ્રસ્ટીઓએ કર્યો છે. તે માટે જરૂરી નાણાં ઉઘરાવવાનું કાર્ય પણ શરૂ થઇ ગયું છે. આ યોજનામાંથી ઉપયુકત હોલ બાંધવામાં આવે તેમજ ઇ. ઓ. ના નિભાવની કાયમી આવક થાય એવી મોટી રકમ એકઠી કરવામાં જનતાનો પુરેપુરો સાથ મળશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

નીચે જણાવેલી વ્યક્તિઓએ ઉદારતાથી એ કાર્યને પાર પાડવા જે દાન કર્યું છે. તે બદલ શ્રી. સોરાબજી રૂસ્તમજી અને ટ્રસ્ટીઓ દાતાઓનો હાર્દીક આભાર માને છે. ઉપરાંત જોહાનીસબર્ગના શ્રી. મોહનભાઇ અમરશી ગોકળ તથા પ્રિટોરીયાના એન. જી. કાલા કું ના નાથાલાલ ગોરધનદાસ, લુઇસટ્રીખાર્ટના શ્રી. બાબુભાઇ કલ્યાણજી સુંદરજી તેમજ ભૂપતરાય ઉમિયાશંકર મહેતા એ સર્વેએ લુઇસટ્રીખાર્ટ તેમજ પીટસબર્ગની તેમની દાન માટેની મુસાફરી સફળ કરવામાં જે તન મન ધનથી સાથ આપ્યો છે તે બદલ શ્રી. સોરાબજી તથા ટ્રસ્ટીઓ એ બધા ભાઇઓનો અંતઃકરણ પુર્વક આભાર વ્યકત કરે છે. એવીજ રીતે સર્વે ભાઇઓ સાથ આપતા રહેશે એવી તેઓ આશા રાખે છે.

જોહાનીસબર્ગ

શ્રીમતી એચ. કે. ગોકળ	૨૧૦	૦	૦
માસ્તર બ્રધર્સ	૨૧૦	૦	૦

ડરબન

શ્રીમતી શિરીનબાઇ જાલભાઇ રૂસ્તમજી અને સોરાબજી રૂસ્તમજી	૨૧૦	૦	૦
બી. એસ. સીંગ અને ડબલ્યુ. એસ. સીંગ	૨૫૧	૦	૦

પીટર્સબર્ગ

એસ. એમ. ઇસા (પીટી) લીમીટેડ	૧૦૫	૦	૦
એચ. જી. બાવા એન્ડ કું.	૧૦૫	૦	૦

લ્યુઇસ્ટ્રીખાર્ટ

મ્હેતા એન્ડ સન્સ	૧૦૫	૦	૦
કે, સુંદરજી એન્ડ સન્સ	૧૦૫	૦	૦
કે. કે. રાડીયા એન્ડ સન્સ	૧૦૫	૦	૦
વિ. એમ. ઘેલાણી એન્ડ કું.	૫૧	૦	૦
રામજીસ સ્ટોર	૩૫	૦	૦
એમ. પ્રેમજી એન્ડ સન્સ	૫૧	૦	૦
જોન્સ બઝાર	૨૫	૦	૦
સુરત ટ્રેડીંગ કું.	૨૬	૦	૦
હરજી કાનજી, એન્ડ કું.	૩૫	૦	૦
દવે બ્રધર્સ	૨૫	૦	૦
મોપાની સ્ટોર્સ	૩૫	૦	૦
જી. કે. પટેલ	૨૫	૦	૦
કેમ કુસી સ્ટોર્સ (બી. એસ. રાણા)	૩૦	૦	૦
એમ. એસ. દેશાઇ	૩૫	૦	૦
બી. હરીભાઇ એન્ડ કું.	૧૦	૦	૦
એચ કે. પટેલ	૭	૭	૦
મીસ્ત્રી બ્રધર્સ	૫	૫	૦
કોમોન્ડો ગુમ સ્ટોર્સ	૭	૭	૦
બી. એચ. મ્હેતા	૫	૫	૦
ઇન્દુકુમાર કે. શાહ	૫	૦	૦
બી. કે. પટેલ	૭	૦	૦
હેપી રેસ્ટ સપલાય સ્ટોર	૧૫	૧૫	૦
કુલ સરવાળો	૧૮૪૧	૧૯	૦

ભારતમાં લગ્નની પ્રથા

ઈ. સ. પૂર્વે ૧૬૦૨માં દીર્ઘતમાએ લગ્નની ગાંઠની પહેલવહેલી શરૂઆત કરી હતી. આદિપર્વમાં જણાવ્યું છે કે દીર્ઘતમાનું અધૂરૂં કાર્ય ઇ. સ. પૂર્વે ૯૦૦ લગભગ શ્વેતકેતુએ પૂરૂં કર્યું. શ્વેતકેતુ સંબંધી એક રસદાયક વાત છે. એક દિવસ જ્યારે તે તેના માતા-પિતા સાથે વાત કરતો હતો ત્યારે એક અજાણ્યો માણસ આવી ને તેની માતાને સહવાસ માટે લઇ ગયો. તે ગુસ્સાથી લાલચોળ થઇ ગયો. તેના પિતાએ તેને ધીરજ રાખવા વારંવાર કહ્યું પણ શ્વેતકેતુએ તે સાંભળ્યું નહીં તેણે કાયદો ઘડયો કે "હવેથી જો કોઇ સ્ત્રી તેના પતિ સિવાય કોઇની સાથે સહવાસ કરશે અથવા તો કોઇ પુરૂષ તેની પત્ની સિવાય કોઇની સાથે સહવાસ કરશે તો બંને ગર્ભપાતના ગુનેગાર ગણાશે."

શ્વેતકેતુ પછી મનુના નામનો નિર્દેશ કરી શકાય. તેણે આઠ પ્રકારના લગ્નોને માટે સંમતિ આપી છે.

(૧) રાક્ષસ વિવાહ : કન્યાના સગાંને મારી નાખી તેના ઘરનો નાશ કરી કન્યાને ઉપાડી જઇ લગ્ન કરવા તે. આ જંગલી રિવાજ છે પણ અત્યારના જમાનામાં પણ તે પ્રચલિત છે. મધ્યકાળમાં હીંદમાં રાજપૂત કન્યાઓ ને બળજબરીથી મુસલમાનો સાથે પરણાવી દીધાના દાખલા ઇતિહાસમાં પુષ્કળ મળી આવે છે. પૂર્વ બંગાળ તથા પંજાબમાં થયેલ તાજેતરના તોફાનોમા પણ અપહરણો તથા બળાત્કારથી કરવામાં આવેલા લગ્નોની સંખ્યા નાનીસૂની નથી.

(૨) પિશાચ લગ્ન : તેમાં દારૂ પાઇ ને ઉન્મત સ્થિતિમાં લગ્ન કરવામાં આવે છે.

(૩) આસુર લગ્ન : તેમાં માબાપ પાસેથી કન્યાને ખરીદ કરવામાં આવે છે. મધ્યકાળ માં હીંદમાં તથા જ્યાં અજ્ઞાન, ગરીબાઇ અને વહેમનું સામ્રાજ્ય હતું તેવા ચીનમાં આ જાતના લગ્ન પ્રચલિત હતા.

(૪) આર્ષ લગ્ન : તેમાં માબાપને ભેટ આપીને લગ્ન કરવામાં આવે છે.

(૫) દૈવ લગ્ન : તેમાં ધર્મ વિધિ કરાવનાર ગોરની ફીને બદલે લગ્નમાં કન્યાનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

(૬) બ્રહ્મ લગ્ન : તેમાં કન્યાના માતા પિતા પાસેથી કરિયાવરનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આ પ્રથા માત્ર મધ્યયુગમાંજ નહિ પણ અત્યારે પણ ઠેર ઠેર પ્રચલિત છે. મહાત્મા ગાંધીજીના સિદ્ધાંતોથી વિરૂદ્ધ આ પ્રથા હોઇ તેને અટકાવવા માટે ખુબ પ્રયત્નો થઇ રહ્યા છે. આની વિરૂદ્ધમાં હીંદુ કાયદા કમીટીએ ધારો કર્યો છે કે માતા-પિતાના મરણ પછી મિલ્કત પુત્ર તથા પુત્રીઓ વચ્ચે સમાન ભાગે વહેંચી દેવી.

(૭) પ્રજાપત્ય અથવા સગવાંઇયું લગ્ન : આપણે અત્યારે ભારતમાં (હીંદુ જાતિમાં) દરેક સ્થળે છઠ્ઠા તથા સાતમા પ્રકારના લગ્ન જોઇએ છીએ.

(૮) ગાંધર્વ લગ્ન : તેમાં પરસ્પર પ્રેમની જ જરૂર છે. આ પ્રકારના લગ્ન મોટે ભાગે પશ્ચિમના તથા પૂર્વના ખુબ સુધરેલા કુટુંબોમાં પ્રચલિત છે. સ્વયંવરના સ્વરૂપમાં પણ પ્રચલિત છે. આ રીતે આપણે જોઇએ છીએ કે લગ્નના કેટલાક પ્રકારો હીંદના જુદા જુદા ભાગોમાં હજુ પ્રચલિત છે પરંતુ પૂર્વના દેશોમાં બ્રહ્મ લગ્ન તથા પશ્ચિમમાં ગાંધર્વ લગ્ન બહુ સામાન્ય છે. આપણે ત્યાં ગાંધર્વ લગ્નના કેટલાક દાખલા મળી આવે છે. જેમ કે શકુંતલાના દુષ્યંત સાથે ના લગ્ન. પરંતુ વસ્તુતઃ આપણાં લોકોને ગાંધર્વ લગ્ન પસંદ નથી.

એમ કહેવાય છે કે ભારત માટે ગાંધર્વ લગ્ન આદર્શ ગણાવા જોઇએ. ગાંધર્વ લગ્નમાં સાદાઇ ભલે હોય પરંતુ તેની સાથે અનિષ્ટો સંકળાઇ રહેલા છે. પશ્ચિમના દેશોમાં દષ્ટિ કરતાં જણાશે કે છુટાછેડા તથા પુર્નલગ્નો ત્યાં વધતા જાય છે. પરિણામે વર્ણ સંકરનું સર્જન થશે. તેથી સમયાનુકુળ તથા જીવનની જરૂરિયાત પ્રમાણેના સુધારા સાથે બ્રાહ્મ લગ્ન ભારત માટે તો શ્રેષ્ઠ ગણાશે. ભારતમાં ગાંધર્વ લગ્નોને અંગે છુટાછેડાની સંખ્યા વધતી ગઇ છે. જો કે પ્રાચીન ભારતમાં છુટાછેડાનું પણ અસ્તિત્વ હતું. અથર્વવેદમાં લખ્યું છે કે અભ્યાસ પુરો કર્યા પછી કન્યાએ પોતાના પતિની પસંદગી કરવી. તેજ પ્રમાણે વરરાજાને પોતાની પસંદગી પ્રમાણેની કન્યા પસંદ કરવાનું કહેવામાં આવે છે. પરંતુ અમુક સંજોગોમાં છુટાછેડાની છુટ આપવામાં આવી છે. પતિની સમંતિથીજ પત્ની લગ્ન બંધનમાંથી મુકત થઇ શકે. પરંતુ એક બીજાના વેરને અંગે છુટાછેડા મેળવી શકાય અને પતિની મિલ્કતપર પત્નીનો હક રહે નહિ બંને ફરીથી લગ્ન કરી શકે.

જે સ્થિતિમાં પુનર્લગ્નની છુટ આપવામાં આવી હતી તે સ્થિતિ જણાવવી આવશ્યક છે. જ્યારે સ્ત્રીને બાળકો ન થતાં હોય ત્યારે પતિએ આઠ વરસ સુધી રાહ જોવી. જો સ્ત્રી મરણ પામેલ બાળકને જન્મ આપે તો રાહ જોવાનો સમય દશ વર્ષનો કરવો. જો પુત્રીઓનેજ જન્મ આપતી હોય તો બાર વર્ષ સુધી રાહ જોવી. આ નિયમનો ભંગ થતા સ્ત્રીને માત્ર સારી રકમ આપવી પડતી એટલુંજ નહિ પણ સરકારમાં પણ દંડ ભરવો પડતો.

અત્યાર સુધી આપણે પુરૂષની દષ્ટિએ પુર્નલગ્નનો વિચાર કર્યો છે. સ્ત્રીઓના પક્ષે ભારપુર્વક કહ્યું છે કે, જો પતિ લફંગો હોય, રાજદ્રોહી કે દેશદ્રોહી હોય, તો પત્નીએ તેનો ત્યાગ કરવો.

જો આપણે આપણી સંસ્કૃતિનું હાર્દ સમજીને તેને અનુકૂળ લગ્ન પ્રથા સ્વીકારીશું તો ભૂતકાળમાં સ્વપ્ને પણ ન ધાર્યું હોય તેવું સ્થાન આપણા માતૃત્વને મળશે.

—'બીજ'માંથી.

ગુજરાતી ભાઈઓને સંદેશો

રવિશંકર મહારાજ

કાળી મજૂરી કરનાર અપમાન સાથે ભુખ્યો રહે છે. અને બેઠાડુ માણસ બુદ્ધિના બળે માનપૂર્વક રોટલો ખાય છે. એ અત્યાર સુધી નહોતું દેખાતું હવે દરેકને સ્પષ્ટ જણાવા લાગ્યું છે. એ શુભ ચિન્હ છે. આ એકલા દક્ષિણ આફ્રિકા કે હીંદુસ્તાનમાંજ નથી. પરંતુ આખી દુનિયામાં આ રોગ ઓછાવત્તા પ્રમાણમાં ફેલાયો છે. તેનું કારણ શું છે તેની શોધ મહાપુરૂષો કરી રહ્યા છે. ગાંધીજીએ તો બુનિયાદી તાલીમની બક્ષિસ હીંદુસ્તાનને આપી છે, એ હીંદુસ્તાને જીરવી નહીં પણ હીંદુસ્તાનમાં તે પ્રયોગ કર્યાં વગરની પડી રહી છે. એનો જો પ્રચાર થશે તો ઉપર જણાવેલાં દુઃખો દુર થશે. માણસ મૂળે તો પાપી નથી. પણ ટેવોનો ગુલામ હોય છે. એ ટેવો (સુટેવો) જો નાન પણથી પાડવાનાં આવે તો દરેક દરેક માણસ કામ કરીને જીવે. દરેક માણસ વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિથી શીખે. જ્ઞાન સિવાય નહીં અને દરેક જ્ઞાની કર્મ વિનાનો ન હોય. એ રાતે જ્ઞાન અને કર્મનો મેળ થાય તો શોષણ કરવાની આદત ઓછી થાય. પછી એમાં ધર્મ ભળે તો પરિગ્રહ જે દરેક પાપનું મૂળ છે અને જેમાંથી. બેઠાડુવૃત્તિ ઉભી થાય છે તે બંધ થાય. આપણાં દેશમાં પણ આર્થીક અસમાનતા ઓછાવત્તા પ્રમાણમાં પરાપૂર્વથી ચાલતી આવેલી છે. તેને નાબુદ કરવાનું બીડું ધર્મ પૂર્વક શ્રી વિનોબાજીએ ઉપાડયું છે. ૧૯૫૭ સુધી મોટા પ્રમાણમાં વિચાર પ્રચાર કરવાનો સંકલ્પ કર્યો છે. તે આચારમાં પરિણમે તેવી આશા છે.

પુ બાપુજીના વખતમાં જે બળ બતાવવાની શક્તિ આપણા લોકોમાં હતી. તે આજે નથી એનું કારણ લડાઇમાં જે ખરાબ પૈસો, ત્રાસનો પૈસો આપણી પાસે આવ્યો તેણે માણસના મો ઉપરનું નૂર ઓછું કર્યું છે એણે નિર્વહિન બનાવ્યો છે. આહાર શુદ્ધિ વિના ચિત્તશુદ્ધિ થતી નથી. (અન્ન એવા ઓડકાર)

સિનેમાની બદી એ પરિગ્રહમાંથી ઉત્પન્ન થયેલો રોગ છે; અને આ રોગ ફેલાતાં કેટલાંક નિર્દોષ માણસને ધકકો મારતો જાય છે. પૂજ્ય વિનોબાની પ્રવૃત્તિ હીંદુસ્તાનમાં ચાલે છે તે સફળ થશે તો (સફળ થશેજ) એની અસર યુરોપ અને દુનિયાના બીજા દેશો ઉપર વ્યાપક થશે.

આપણા આફ્રિકામાં વસતા ભાઇઓએ ત્યાંના સ્થાનિક વતનીઓ સાથે ખુબ આત્મિયતા કેળવવી જોઇએ. બાકી એ યુગ આવે છે કે દુનિયાના કોઇ પણ ભાગમાં કોઇનાં ઉપર સત્તા ચલાવવા કે લૂંટવા બીજો કોઇ રહી શકશે નહિ. આપણાં ભાઇઓને મારો વગર માંગ્યો સંદેશો છે કે: આપણું જીવન જેટલું પવિત્ર અને ઘસાઇ છુટવાની વૃત્તિવાળું હશે એટલા આપણે સુખી થઇશું તથા સાથે સાથે હીંદુસ્તાનની પ્રતિષ્ઠા પણ વધારી શકીશું પૈસો એ નાશવંત છે. વેપારના ગર્ભમાં કંઇક લૂંટ રહેલી હોય છે જ તેથી કોઇ તેનો ભોગ બનતાં બીજાય તો તે સ્વાભાવિક માની તેના ઉપર પ્રેમ કેળવવો જોઇએ.

ધી ઇસ્ટ લંડન હીંદુ સોસાયટી

ધી ઇસ્ટ લંડન હીંદુ સોસાયટીની ૩૨મી વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ રવીવાર તા. ૨૨–૭–૫૬ના બપોરે ત્રણ વાગ્યે હીંદુ મંદિરનાં હોલમાં, ૨૩ મેકલેન સ્ટ્રીટ પર નીચેનાં કાર્યો માટે મળશે જેમા સર્વે મેંબરોને વેળાસર પધારવા વિનતી છે.

કાર્યો: (૧) મીનીટ (૨) ફી (૩) વાર્ષીક રીપોર્ટ (૪) સરવૈયુ (૫) કાર્યવાહકોની ચુંટણી (૬) પરચુરણ અગત્યનાં કાર્યો.

હેરીભાઇ નાથુ,
પ્રમુખ
રામભાઇ જેરામ,
ઉપ-પ્રમુખ
મોહનલાલ લ. હરીભાઇ,
મંત્રી
જેકીશનભાઇ જીવણ,
ઉપ-મંત્રી
વલ્લભભાઇ કરસન.
કોષાધ્યક્ષ

હાથીપગાનો રોગ

સૌરાષ્ટ્રના કિનારા પ્રદેશમાં વસતા ૭ લાખ લોકોમાં હાથીપગાનો રોગ અટકાવવા માટે આવતા વર્ષથી ત્રિવિધ ઉપાયો યોજવામાં આવશે. અત્યાર સુધીમાં કિનારાનાં ૨૪ ગામો અને શહેરોમાં આ રોગ સંબંધે તપાસ કરવામાં આવી છે. આ રોગનાં જંતુઓ મચ્છરો દ્વારા ફેલાય છે કે કેમ એ જોવા માટે મચ્છરોની તપાસ પણ કરવામાં આવી છે.

કેન્દ્ર સરકારના ફાઇલેરીઆ (હાથી-પગાનો રોગ) અંકુશ કાર્યક્રમ હેઠળ આ રોગની તપાસ કરવા માટેની એક ટુકડી તથા તેને અંકુશમાં લાવનાર એક ટુકડી સૌરાષ્ટ્રને સોંપવામાં આવેલ છે. તપાસ ટુકડીએ અત્યાર સુધીમાં પોરબંદર, સલાયા, ખંભાલિયા, જામનગર, માધવપુર, સિક્કા, રાણાવાવ, માણાવદર, માંગરોળ, બાંટવા, સરદારગઢ, કુતિયાણા, વેરાવળ, પાટણ, ઉના, જાફરાબાદ, મહુવા, ભાણવડ, જોડિયા, નવલખી, ખડી અને જુનાગઢમાં તપાસ ચલાવી છે.

આ તપાસ પરથી એમ જણાયું છે કે આ પ્રદેશોમાંના લગભગ દસથી પંદર ટકા લોકોના શરીરમાં આ રોગનાં જંતુઓએ પ્રવેશ કરેલો છે. જો તેના ફેલાવા માટે પગલાં નહિ લેવામાં આવે તો તે ભયંકર રીતે વધારે પ્રમાણમાં ફેલાય એવો ભય રહે છે.

પુર્વ આફ્રિકાના પ્રવાસે આવતા ડૉ. રાધાકૃષ્ણન

ભારતના ઉપરાષ્ટ્રપતિ ડૉ. રાધાકૃષ્ણન પોતાની પુર્વ આફ્રિકાની યાત્રાની શરૂઆત તા. ૧૦ જુલાઇથી કરશે કે જ્યારે તેઓ ઝાંઝીબારથી વિમાનમાં મોમ્બાસા ઉપડશે.

મોમ્બાસા ખાતે ગાંધી મેમોરિઅલ સોસાયટી તરફથી સન્માન સમારોહ યોજાશે તેમજ ગવર્નર હાઉસ ખાતે ડૉ. રાધાકૃષ્ણન લંચ લેશે. મોમ્બાસાથી તેઓ વિમાનમાં નઇરોબી જશે, જ્યાં સ્ટેશનથી ભારે દબદબાપૂર્વક સરઘસાકારે ગવર્નમેન્ટ હાઉસ ખાતે જશે. માર્ગમાં પાંચ જગ્યાએ ભારતીયો ફુલહાર કરશે.

નઇરોબી ખાતે ડૉ. રાધાકૃષ્ણનની મુખ્ય પ્રવૃત્તિ એ છે કે તેઓ રોયલ ટેકનીકલ કોલેજ સાથે સંકલિત ધી ગાંધી મેમોરીઅલ એકેડેમીનું ઉદ્‌ઘાટન કરશે અને મહાત્મા ગાંધીની એક પ્રતિમા ખુલ્લી મુકશે. નઇરોબીના અન્ય કાર્યક્રમમાં એક સતકાર સમારોહ, ગાર્ડન પાર્ટી નાગરિક ભોજન અને એક ચાહ પાણીના મેળાવડાનો સમાવેશ થાય છે.

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

	per lb.		per lb.
No. 1. Oily Toordhall	1/3	F/Grade Loose Tea	4/3
" Chana dhall	11d.	Severdhani Sopari	7/-
Pure Chanaflour	1/-	S.B. Nuts No 2.	2/6
" Urad Flour	1/7	Jeera	2/-
Urad Dhall	1/3	Variari (Soomph)	2/-
Moong Dhall	1/1	Mustard Seeds	2/-
Whole Moong	6d.	Methi Seeds	1/3
Whole Urad	6d.	Whole Dhana	1/3
Special Peadhall	10d.	Jaggory (Gor)	1/3
Ordinary Peadhall	7d.	Pure Chillie Powder	3/-
Egyptian Rice	10d.	Pure Haldi Powder	2/-
Whole Bk. Masoor	7d.	Cocoanuts (Fresh Watery)	47/6 per bag of 75
Masoor Dhall Red	1/-		
Tamarind (Amli)	3/3	ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH	

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

દેડકાંઓ પકડીને કરાતી કમાણી

ઝેકોસ્લેવેકીઆના છોકરાઓ દેડકાંઓ, ગોકળ ગાય, અને માંછલા પકડી, તે વેંચે છે અને કમાણી કરે છે. તેઓ તે પકડીને ફ્રાંસ મોકલે છે અને ફ્રાંસમાં તે ખોરાક તરીકે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. આ વેંચાતી લેનાર પેઢીએ જણાવ્યું હતું કે કેટલાક આ ધંધામાં દિવસના ૧૮ શીલીંગ લેખે કમાય છે. અઢીરતલ દેડકાં માટે ૧/૨, અઢી રતલ ગોકળ ગાય માટે ૧૦ પેની, અને અઢી રતલ માછલાને માટે ૨/- ને ભાવે તેઓ ખરીદે છે. ગયા અઠવાડીયામાં આ પેઢીએ ૬૦ ટન માછલા ફ્રાંસ મોકલ્યો હતાં. બચતના વખતનો ઉપયોગ કરી આ ધંધામાં ઘણા કુટુંબોએ ૧૮૦ પાઉન્ડની કમાણી કરી હતી. ઉત્તર જર્મની અને ઇટાલી પણ આ ખરીદે છે.

ગૃહિણી માટે ઉપયોગી

સુરણનાં વડાં
બનાવવાની રીત

એક શેર સુરણ બાફીને છુંદી નાખવું. પછી પાશેર ચણાનો અને પાશેર ઘઉંનો લોટ તેલથી મોહીને બાફેલા સુરણમાં મેળવવો. તેમાં લીલો મસાલો (લીલાં મરચાં, કોથમીર, આદુ), મીઠું, ખાંડ, લીંબુ, તથા દ્રાક્ષ નાખવી. પછી ચણાનું બેશન બનાવી તેમાં સુરણની ગોળીઓ બોળીને તળી નાખવી.

*

બદામપુરી

સામગ્રી: ૧ રતલ બદામ. ૨ તોલા ઇલાએચી થોડું કેસર ૧ રતલ દળેલી સાકર. બટર પેપર (ચીકણો કાગળ.)

બદામને એકદમ ગરમ પાણીમાં નાંખવી પછી બધા ફોતરા કાઢી નાખવા. છોલેલી બદામને બે કલાક તડકે રાખવી. બરાબર સુકાઇ જાય પછી મશીનથી ભૂકો કરવો. એકદમ લોટ જેવો થઇ જશે એની અંદર સાકર, કેસર, દુધમાં પલાળેલું, ઇલાયચી વિ. બદામના ભૂકામાં ભેગુ કરી એકદમ પુરીના લોટ જેવું બાંધવું. બટર પેપરના ચોરસ ટુકડા કાપવા, કાપેલા પેપર ઉપર પુરી વણીયે એમ વણવુ અને એક ન્હાની વાટકીથી વણેલી પુરી કાપવી એટલે એકદમ ગોળ થઇ જશે, પાછો વણેલી પુરી ઉપર બટર પેપરનો ટુકડો ચોંટાડી દેવો એમ કરી બધી જ પુરી બણાઇ જાય પછી શગડી ઉપર એકદમ ધીમા તાપે રોટલી કરવાની તવાઇ ઉપર શેકવી. બધી શેકાઇ જાય પછી બટર પેટર બીજે દિવસે જ ઉખડશે તેજ દિવસે નહિ ઉખડે

એક બહેન,

બેનોને નવી વાનગીઓ નીચેના સરનામે મોકલવા વિનંતી છે.

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban

નેતાજી નીધન તપાસ સમીતીનું પુનરાગમન

નેતાજી સુભાષચંદ્રબોઝ નિધન તપાસ સમીતી કલકત્તા પરત આવી ગઇ છે. સમીતી હવે દીલ્હી જશે અને પોતાનો આ સંબંધિ અહેવાલ તઇયાર કરશે. આ સમીતીએ પોતાના કાર્ય અંગે સાયગોન સહીત દક્ષીણ વીએટનામનાં અન્ય નગરો તથા ટોકીયોમાં તપાસ કરી હતી. ટોકીયો ખાતે નેતાજી સુભાષના મૃત્યુ પ્રસંગ અંગે માહિતી ધરાવતી કહેવાતી ૨૧ વ્યક્તિઓની જુબાઇ લેવાઇ હતી.

જે દેવળમાં (ટોકીયો ખાતે) નેતાજી સુભાષચંદ્રનાં અસ્થી રાખ્યાં હોવાનું કહેવાય છે તેની પણ મુલાકાત લેવામાં આવી હતી અને અનેક કાગળ પત્રો તથા દસ્તાવેજો પરથી માહિતી એકઠી કરવામાં આવી છે. આ કાગળીયાં ભારત સરકારને સુપ્રત કરવામાં આવશે.

બ્લડ-ટ્રાન્ફ્યુઝનમાં પણ રંગભેદ

બ્લડ-ટ્રાંફ્યુઝન માટેનાં ડોકટરોના સંમેલને રકતદાનમાં જાતિભેદને સ્થાન આપવાનું નક્કી કર્યું છે. ચેરમેન થોમસે કહ્યું છે કે યુરોપિયનોને અન્ય કોઇ જાતિનું લોહી ન અપાય તે માટેના સાવચેતીઓ લેવા અંગે સહમત સધાયો છે. જો કે સર્વ પ્રસંગે આ શકય ન પણ બને, છતાં એક યુરોપિયનને અન્ય કોઇ કોઇ બીન યુરોપિયનનું લોહી તો નજ આપવું જોઇએ.

જોહાનીસબર્ગના બે આગેવાન ડોકટરોએ આ નીર્ણયની આલોચના કરતાં કહ્યું છે કે જાતિવાર લોહીનું વર્ગીકરણ શકય નથી ને આમ કરીને આપણે જગતની દ્રષ્ટિએ હાંસીપાત્ર ઠરીએ છીએ.

અમારી ચાલુ વાર્તા

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

સુંદરતા સૃષ્ટીમાં કે માનવીની દ્રષ્ટિમાં? માધવી વિચારે છે. સૌંદર્યદર્શનની સાથેજ સ્મૃતિ મંદીરની ઝાલર વાગે છે ને મનની સ્થીતિ પલટાય છે. અને હ્રદયનું મનો મંથન ઝડપથી થઇ રહ્યું છે. કુમાર માધવીને આકર્ષવા પોતાના પ્રયત્નો કરે છે. છતાં?

સૃષ્ટી અને દ્રષ્ટિ

પ્રકરણ પંદરમું

માધવી અને કુમાર ઐતિહાસિક સ્થળો જોવા માટે નીકળ્યાં હતા આનંદમાં, પરંતુ બંનેનાં આનંદનાં કારણો જુદાં હતાં. માધવી મન ને બીજી બાજુ વાળવા ઇચ્છતી હતી, કુમાર ઇચ્છતો હતો માધવીનો સહવાસ. એકાદ બે સ્થળે જતાં જ બંનેનો ઉત્સાહ ઓછો થવા લાગ્યો. માધવી દરેક જગ્યાએ તેનો પૂર્વ ઇતિહાસ અને તે અંગે પ્રચલિત થયેલી દંતકથાઓ જાણવા-સમજવામાં રસ બતાવતી હતી, કુમાર એ વિષે ઉદાસીન હતો. એ માધવીને વિવિધ પ્રકારના પ્રશ્નો પછી એનો જીવનરસ, એની મહત્વાકાંક્ષાઓ, એના મંમા-અણગમા વગેરે જાણવા પ્રયત્ન કરતો હતો, પરંતુ માધવી રસપૂર્વક તેના જવાબ આપી શકતી નહિ. એક વાર તો એણે કહ્યું પણ ખરૂં: 'આવી બધી વાતો તો ઘેર પણ થઇ શકે, અહીં તો જે જોવાનું છે તેમાં જ મન પરોવવું જોઇએ.' કુમારને આ શબ્દોથી માઠું લાગ્યું હતુ અને તેણે થોડીવાર ગંભીરતા પણ ધારણ કરી હતી, પણ અંતે માધવીએ જ બીજી-ત્રીજી વાતોથી તેને કંઇક આનંદમાં આણ્યો હતો.

બે કલાકને અંતે તેઓ પાછાં ફર્યા ત્યારે કુમાર કે માધવી બેમાંથી કોઈ ઉલ્લાસમાં નહોતાં. હરિવલ્લભે પૂછ્યું ત્યારે માધવીએ કહ્યું: 'આ બધાં સ્થળો જોઇને તો એમ થાય છે કે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની લીલા ભક્તોએ અને કવિઓએ વર્ણવી છે તેવી નહિ હોય અથવા તો એમના જીવનપ્રસંગો સાથે જે સ્થળો જોડી દેવામાં આવ્યા છે તે સાચાં નહિ હોય.' હરિવલ્લભ એ સાંભળીને માત્ર હસ્યા જ હતા. કુમારને એમણે પૂછ્યું ત્યારે એણે જવાબ આપ્યો: 'મને કુદરતી સૌંદર્ય, સ્થાપત્ય અને કલામાં રસ છે, ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ અમુક સાચું હશે કે ખોટુ તેની માથાફોડમાં હું પડતો નથી.'

મધુભાઇને લાગ્યું કે કુમારના આ જવાબથી માધવી જરા પાછી પડી જશે એટલે એમણે પૂછ્યું: 'તારી એ દ્રષ્ટિએ બધું કેવું લાગ્યું?

'તદ્દન નિરાશાજનક.' કુમાર બોલ્યો ને તરત તેણે ઉમેર્યું: 'એટલે જ હું કહેતો હતો કે અહી તો થોડી વારમાં બધુ જોઇ શકાય એમ છે. હકીકતમાં કંઇ જોવા જેવું જ નથી.''

આ ચર્ચા આગળ ચાલી નહિ અને સવારે નક્કી કર્યા પ્રમાણે તેઓ ગોકુળ-વૃંદાવન જવાની તઇયારી કરવા લાગ્યાં. માધવી કે કુમાર ત્યાં જવા ઉત્સાહિત નહોતા, પરંતુ બા-બાપુજી ને નારાજ કરવાં નહિ એ વૃત્તિથી તેઓ પણ તઇયાર થયાં. રાત્રે જ્યારે પાછાં આવ્યાં ત્યારે હરિવલ્લભ અને તે કરતાં યે વિશેષ કૈલાસબા પ્રસન્ન હતાં. મધુભાઇ ને એમનાં પત્નીમાં કંઇ ફેર પડયો નહોતો, જ્યારે કુમાર અને માધવી થાકી ગયાં હતાં.

રાત્રે બધાં નિરાંતે સૂઇ ગયાં. સવારમાં ફરી દેવદર્શન, પુજાપાઠ અને દાનધર્મનું કામ ચાલ્યું. આખો દિવસ એ રીતે પસાર કરી જ્યારે સૌ નૈનિતાલ માટે તઇયાર થયા ત્યારે માધવીના દિલમાં આનંદ પ્રગટ્યો. એને થયું કે હવે એનું સાતપ્ત હૈયું સાતા અનુભવે એવું વાતાવરણ પ્રાપ્ત થશે. કુમારને તો નૈસર્ગિક સૌન્દર્ય ગમતું હતું, વિશેષમાં એણે માન્યું કે માધવી ત્યાં પ્રસન્ન રહેશે ને તેનો નિકટનો પરિચય પણ સાધી શકાશે.

ગાડીમાં સૌ બેઠાં એટલે અગાઉની પેઠે કુમાર-કેન્દ્રમાં આવી ગયો અને એણે સૌને આનંદમાં રાખ્યાં. વહેલી સવારે ટ્રેન કાથગોદામ પહોંચવા આવી તે પહેલાં સૌ જાગી ગયાં હતાં અને આસપાસની વનશ્રી અને નજીકની ડુંગરમાળા જોઇ પ્રસન્નતા અનુભવતાં હતાં. કુમાર કહેતો હતો: 'અહીંથી બસમાં કે મોટરમાં ઉપર જઇશું ત્યારે તો ઓર મઝા આવશે.' માધવી પુછતી હતી: 'નૈનિતાલ જવાનો માર્ગ સુંદર છે કે નૈનિતાલ પોતે જ?' કુમાર કહેતો હતો: 'એ હું નહિ કહું. સુંદરતા દ્રશ્યમાં નથી, દ્રષ્ટિમાં છે. પૂછી જુઓ બાપુજીને!'

આમ આનંદ કલ્લોલ કરતાં તેઓ સ્ટેશન ઉપર ઉતર્યાં. હરિવલ્લભની સૂચનાથી બે મોટરો ભાડે કરી લેવામાં આવી અને ચા-નાસ્તો લઇને તેઓ તરત જ રવાના થયાં. કુમાર અને માધવી એક જ મોટરમાં હતાં પરંતુ કુમાર આગળ બેઠો હતો, માધવી તેનાં બા-બાપુજી સાથે પાછળ. દરેક સુંદર દ્રશ્ય જોતાં કુમાર એ તરફ સૌનું ધ્યાન ખેંચતો હતો અને એ વિષે પોતે જે જાણતો હતો તે વર્ણવી બતાવતો હતો. માધવી કુમારના આ ઉત્સાહથી આનંદિત થતી હતી. હરિવલ્લભ અને કૈલાસબાને પણ તે ગમતું હતું.

અગિયારેક વાગે તેઓ નૈનિતાલમાં દાખલ થયાં. જેમ ઉપર ચડતાં જતાં હતાં તેમ હવા આહ્લાદક બનતી હતી અને આસપાસની રમણીયતાથી આંખો ને મન હરતાં હતાં, પરંતુ નૈનિતાલ પહોંચતા તેઓ નૈની સરોવરની પાસે આવ્યાં ત્યારે તો માધવીના આનંદની પરાકાષ્ટા આવી. એણે તરત જ મોટર ઉભી રાખવાનું સૂચન કર્યું.

હરિવલ્લભ અને કૈલાસબા માધવીના આ ઉલ્લાસથી હરખાયાં. એમણે પણ નૈની સરોવર અને તેને ઘેરી વળેલી ડુંગરમાળ જોઇ આનંદ અનુભવ્યો, પરંતુ માધવીનો આનંદ એમનાથી ઘણો વધારે હતો. આસમાની રંગના પાણીમાં હોડકાંઓ તરતાં હતાં, તે બાજુ આછો કુણો તડકો પથરાયો હતો. બીજી બાજુ પાસેજ ઉભેલા પહાડ અને વનરાજિનાં પ્રતિબીંબો પાણીમાં ઝુલતાં હતાં. માધવી આ બધુ જોતા મનની મસ્તીમા આવતી હોય એમ કુમારને દેખાયું. માધવીના મુખ ઉપર અવર્ણનીય આનંદ વ્યાપેલો જોઇ કુમાર આશ્ચર્ય અનુભવતો હતો. માધવી સુંદર તો હતી જ, પરંતુ આ આનંદે પ્રગટાવેલી સુરખીથી અત્યારે તેમાં અનેકગણી વૃદ્ધિ થઇ હોય એમ કુમારને લાગ્યું.

અચાનક માધવીની નજર કિનારા તરફ આવી રહેલી એક હોડી ઉપર પડી. એના જેવી જ આછી નીલરંગી સાડી પહેરેલી એક ગુજરાતી યુવતી તેમાં બેઠી હતી અને તેની પાસે હતો કમલેશ જેવો જીવનની સઘળી બેપરવાઇ ધારણ કરીને બેઠેલો એવા જ વિખરાયેલા વાળ અને અગમ્યને શોધતી હોય એવી આંખોવાળો યુવક! માધવી સ્તબ્ધ બની એમને નિરખી રહી. કોઇને કંઇ સમજાયું નહિ, પરંતુ માધવીના શ્વાસની ગતિ જાણે પળવાર થંભી ગઇ.

'શું જુએ છે બેટા! કોઇ પરિચિત છે? હરિવલ્લભે પુછ્યું.

માધવી ચમકી ગઇ. ગભરાટમાં બોલી ઉઠી: 'ના, ના, કોઇ પરિચિત નથી. ચાલો, ગાડી આગળ ચલાવો.'

મોટર સ્ટાર્ટ થઇ. માધવીએ સરોવર ઉપરથી દ્રષ્ટિ ફેરવી લીધી. કુમાર ઉંડા વિચારમાં પડી ગયો. માધવીની મનોસૃષ્ટિમાં જાણે ધુમ્મસ છવાઇ ગયું.

એક સ્નેહીના ખાલી પડેલા બંગલામાં ઉતરવાની ગોઠવણ હતી. થોડી વારમાં જ ગાડી ત્યાં આવી પહોંચી. સરોવરની સામે પાર, જરા ઉપરના ભાગમાં બંગલો હતો ગાડી થોડેક સુધી જઇ ઉભી રહી એટલે બધાં નીચે ઉતર્યાં. કુમારે સહેતુક પૂછ્યું: 'માધવી, હવે તું જ કહે કે માર્ગ સુંદર કે નૈનિતાલ?'

'નૈની સરોવર.' માધવીએ સસ્મિત ઉત્તર આપ્યો.

કુમાર તેના સ્મિતનો મર્મ સમજી શક્યો નહિ, કારણ કે છેલ્લી દસ મીનીટમાં મનની રંગભૂમિ ઉપર કેવાં કેવાં દ્રશ્યો ભજવાઇ ગયાં હતાં તેની એને લેશમાત્ર ઝાંખી થઇ નહોતી. માધવી સાચેસાચ સ્વસ્થ અને આનંદિત બની ચુકી હતી. કમલેશની સ્મૃતિએ એને ખળભળાવી મૂકી હતી, 'એ નથી'' તેના વિચારે વેદના પ્રગટી હતા ખરી, પરંતુ તે પછી થોડી વારમાં જ મન પાછું વળવા લાગ્યું હતું.

—ક્રમશઃ

મોટાઓની રમુજ

બાપુજી ગરમીના દિવસમાં એકવાર મધ લીંબુનું પાણી ગરમ ગરમ પીતા હતા ત્યારે સરોજની નાયડુ આવ્યા અને કહે "આવું ગરમ ગરમ શું પીઓ છો લાવો લીંબુ હું સુંદર ઠંડું શરબત બનાવી દઉં."

બાપુ કહે "એની ઠંડક ક્ષણ રહેશે. પણ મારૂં આ ગરમ પાણું તમે પી તો જુવો?"

મીસીસ નાયડુ—એ બધુ બુઢ્ઢાને સોંપ્યુ હો! ખાખરા હોય તો ખાઇશ ખરી.

બાપુએ ખાખરા તો આપ્યા પણ ગરમ મધ અને લીંબુનું પાણી પણ સાથે આપ્યું.

મીસીસ નાયડુ—"આ તો ઘણું સ્વાદિષ્ટ પીણું છે "એવામાં પંડીત નેહરૂ આવ્યા મીસીસ નાયડુએ એમને કહ્યું અરે પંડીતજીને પણ આ પીણાનો ગ્લાસ આપો.

હવે મારા આ શરબતના પૈસા ભરવા પડશે. હસીને બાપુજીએ મીસીસ નાયડુને કહ્યું.

મીસીસ નાયડુ "પણ વગર પૈસે. તમારા આ પીણાનો હું પ્રચાર કરૂં છું અને આપણા "વડા પ્રધાન"ને પણ ઉત્સાહથી પાવું છું તેનું કાંઇ નહીં."

અને બધા હસી પડયા.

સમાચાર સંગ્રહ

—લોકમાન્ય તીલક અને લાલા લજપત રાયને બ્રહ્મદેશની માંડલેની જેલમાં કારાવાસમાં રાખવામાં આવ્યા હતાં ત્યાં તેમના સ્મારકો તરીકે અભ્યાસ વર્ગો અને વ્યાખ્યાન ખંડ રચવાનું નક્કી થયું છે.

—અમેરીકામાં એવી રેકોર્ડો બનાવવામાં આવી છે કે જે પતી પત્નીના ઝગડાઓ શાંત પાડી શકે. આ રેકોર્ડમાં લગ્નની વિધી વખતની સપ્તપદી અને બીજી વિધીઓને ઉતારવામાં આવી છે. મનાય છે કે આને ૭૦ ટકા સફળતાં મળી છે.

—અખિલ ભારત ખાદી અને ગ્રામોદ્યોગ બોર્ડે ચદેરી સાડી વણાટની પ્રાચીન કલાને પુનર્જીવીત કરવાની યોજના ઘડી કાઢી છે. ગ્વાલિયર પાસેના ચદેરી ગામના ખાટકીઓ વણાટ-કળાના નિષ્ણાતો હતાં અને જેઓ હાલ જંગલમાં લાકડા કાપીને તેમનો જીવનનિર્વાહ કરે છે તેમને તેના બાપદાદાના પ્રાચીન ધંધા પ્રતિ પાછા વાળવા ઉત્તેજન આપવામાં આવશે આજ વણાટની કળાની અદેખાઇથી બ્રીટીશરોએ તેમના અંગુઠા કાપી નાખ્યા હતાં. તેવું ઝીણું અને સુંદર વણાટ ફરી સજીવ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.

—સાહિત્ય એકેડેમી તરફથી રશીયન અને હીંદી જોડણી કોશ છાપવાનો વિચાર કર્યો છે જેમાં ૫૦,૦૦૦ શબ્દો અને એક હજાર પાના તેના હશે ૧૯૫૭માં આ બહાર પડવા વકી છે.

—અમેરીકાના આઇઝન હોવર માંદા હોવાથી શ્રી જવાહરલાલજીએ પોતાની અમેરીકાની મુલાકાત હાલ મોકુફ રાખી છે.

—અફગાનીસ્તાનના વડા પ્રધાનને હીંદના વડા પ્રધાને સંદેશો આપતા જણાવ્યું કે, કે "તમારા દેશમાં ધરતી કંપને લીધે અતિ વિશાળ પાયા પર નુકશાન થયું છે તેને માટે હીંદ દિલગીર છે. અને અમારાથી બનતી મદદ મોકલવાનું અમે વિચારી રહ્યા છીએ."

—ગયે વર્ષ જે "કાશમીર પ્રિન્સેસ" નામનું વિમાન ચાયના જતાં. તુટી પડ્યું હતું તેને માટે પ્રજાસત્તાક ચીને રૂપીયા ૮૨૩૭૫ આપ્યા છે કે, જે તેમાં ઘાયલ થએલાના કુટુંબીઓને નિર્વાહ માટે ભારત સરકારે આપવા. હીંદના પ્રમુખે આ ઉદાર ભેટ આભાર સાથે સ્વીકારી છે. અને તેઓ પોતે જ સુચન કરશે તેવી રીતે તે આપવામાં આવશે.

—"રાણી ઓફ નિલગીરી" નામનું નવું વિમાન "એર ઇન્ડિયાએ" ખરીદ્યું છે. આ કેલીફોરનીયામાં બનાવવામાં આવ્યું હતું. અને તે સુપ્રત અમેરીકાની નટી મીસ આરલીન ફ્રેન્સેસને હસ્તે થયું હતું.

—ભાખરા તળાવને લીધે, ૪૫ ગામડાઓને (વિજળીની) સગવડો આપવામાં આવી છે અને બીજા થોડાક સમય બાદ બીજા ૬૦ ગામડાઓને પણ આપવામાં આવશે. આશા રાખે છે કે ત્રણ ચાર વર્ષ દરમીયાન ૩૦૦ ગામડાઓને વિજળી પુરી પાડી શકાશે.

—ગ્રીકમાં ચાલી રહેલા રમખાણમાં કહેવાય છે કે, હજારો ગ્રીકોને ઠાર કરવામાં આવ્યા છે. પણ બ્રીટનના વડા પ્રધાન સર એન્થની ઇડને કહ્યું કે તે ખોટું છે. માત્ર બાર જ ગ્રીકોને માર્યા છે.

—ઇન્ડોનેશીયાનું લશ્કર જે એક લાખ ને ૮૫ હજારનું બનેલું છે એને ઘટાડીને એક લાખનું રાખવામાં આવશે.

—હીંદથી સંસ્કાર પ્રતિનિધી મંડળ રશીયા, અને કેટલાક પુર્વના યુરોપના દેશોની મુસાફરીએ નિકળ્યા છે. આ ૩૬ સભ્યો અનીલ, કે ચંદા પરદેશ ખાતાના ડેપ્યુટી મીનીસ્ટરની નેતાગીરી નીચે પ્રવાસે નિકળ્યા છે.

—રાણા પ્રતાપનું તળાવનું પુરૂં કામ અને ગાંધી સાગર તળાવનું લગભગ પોણા ભાગનું કામ બીજી પંચ વર્ષીય યોજનામાં પુર્ણ થશે. ગાંધી સાગર ડેમમાંથી વિજળી ૧૯૫૬થી અપાતી થશે પણ ૧૯૬૦ સુધીમાં પાણી પુરૂ પાડશે.

—કાબુલ રેડીયોના સમાચાર અનુસાર ભુકંપના આંચકાથી કાબુલમાં છસો માણસો માર્યા ગયાં છે કે ગુમ થયાં છે. ઘણી નાની નદીઓના પ્રવાહ બદલાઈ ગયા છે ને કેટલીક નવી જ નદીઓ પેદા થઇ છે.

—ગુજરાતના પાટનગરની પસંદગીનું કાર્ય શ્રી મોરારજી દેશાઇને સોંપાયું હતું ગુજરાત વિદ્યાપીઠ અને સાબરમતી આશ્રમની આસપાસની પાંચેક હજાર એકર જમીન ખરીદી ત્યાં સેક્રેટરીયેટ અને બીજા દફતરો અને 'સરકારી રહેઠાણો વિગેરે કરવા એમ તેઓએ નક્કી કર્યું હોવાનું મનાય છે.

—૧૯૫૪ ડીસેમ્બરમાં અલ્જેરીયામાં રાષ્ટ્રવાદી પ્રવૃત્તિ ચાલુ થઇ ત્યારથી આજ લગીમાં ૧૦ હજાર જેટલા આરબોએ જાન ગુમાવ્યા છે. સત્તા મતી દળો પક્ષે એક હજારની ખુવારી થઇ છે.

—જામ વંથલીને ભળીયા દેવાણી સ્ટેશનો વચ્ચે સૌરાષ્ટ્ર મેલને અકસ્માત થયો હતો. જેમાં સાત માર્યા ગયા અને પચ્ચીસેક ઘાયલ થયા હતાં.

—સૌરાષ્ટ્રમાં સરકારે નીરક્ષરતા નિવારણ ઝુંબેશ શરૂ કરી છે તેનો લાભ દોઢેક લાખ જેટલા લોકો ૪૮૦૦ જેટલા નીરક્ષરતા નીવારણ કેન્દ્રો દ્વારા લઇ રહ્યા છે. કેટલાય વિસ્તારોમાં તો સ્ત્રીઓ હાથમાં પાટી ને ચોપડી લઇને હોંશે હોંશે ભણવા લાગી છે.

કોણ મને ઉગારે ?

એક પ્રેમ તરંગી

કોણ મને ઉગારે ?
રડતાને કોણ હસાવે ?
દીવડો તો બુઝાઇ ગયો ને ફેલાયું અંધારૂં...૨

અધવચ્ચે અટવાઇ ગયો છું, કોણ થશે રે મારૂં ?
મને મારગ કોણ બતાવે ?
રડતાને કોણ હસાવે ?
જીવન પંથે કાંટા-જાળાં, મારગ આડાઅવળાં...૨

કદીક દરિયો, કદીક નદીઓ, આડા આવે નાળાં,
મને કેડી કોણ બતાવે ?
રડતાને કોણ હસાવે ?
સ્વારથની જ્યાં ઉછળે છોળો, પ્રપંચની જ્યાં પાળો...૨

નાવડી મારી ડોલાં ખાએ, તોફાની છે દરિયો,
નાવ પાર કોણ ઉતારે ?
રડતા ને કોણ હસાવે ?
સાચાઓની હાર થતી જ્યાં, જુઠાંઓની જીત...૨

વાહ રે કુદરત, વાહ રે વિભુવર ! રોતી સાચી પ્રીત,
તું જ મને ઉગારે.
રડતાને તું જ હસાવે.

પખવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૬ જુલાઇ	હીંદુ ૨૦૧૨ જેઠ આષાઢ	મુસલમાન ૧૩૭૫ સવાલ જીલહજ	પારસી ૧૩૨૫ શહેરેવર માહાવા	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૬	વદ ૧૩	૨૬	૯	૬-૫૨	૫-૦૯	
શની	૭	,, ૧૪	૨૭	૧૦	૬-૫૨	૫-૦૯	
રવી	૮	,, ૩૦	૨૮	૧૧	૬-૫૧	૫-૦૯	
સોમ	૯	સુદ ૧	૨૯	૧૨	૬-૫૧	૫-૦૯	બીજનો ક્ષય. આષાઢ માસ બેઠો.
મંગળ	૧૦	,, ૩	૩૦	૧૩	૬-૫૦	૫-૧૦	જીલહજ માસ બેઠો.
બુધ	૧૧	,, ૪	૧	૧૪	૬-૫૦	૫-૧૦	
ગુરૂ	૧૨	,, ૫	૨	૧૫	૬-૪૯	૫-૧૦	
શુક્ર	૧૩	,, ૬	૩	૧૬	૬-૪૯	૫-૧૧	
શની	૧૪	,, ૭	૪	૧૭	૬-૪૮	૫-૧૧	
રવી	૧૫	,, ૮	૫	૧૮	૬-૪૮	૫-૧૧	
સોમ	૧૬	,, ૯	૬	૧૯	૬-૪૭	૫-૧૨	દક્ષિણાયન બેઠું.
મંગળ	૧૭	,, ૧૦	૭	૨૦	૬-૪૭	૫-૧૨	
બુધ	૧૮	,, ૧૧	૮	૨૧	૬-૪૬	૫ ૧૨	દેવશયની એકાદશી.
ગુરૂ	૧૯	,, ૧૨	૯	૨૨	૬-૪૬	૫-૧૩	બકરી ઇદ

વિવિધ વર્તમાન

લંડનમાં રંગભેદનો નાશ

લંડનના સંગીતકારો અને નટ નટીઓની સંસ્થાઓએ જાહેર કર્યું છે કે, જ્યાં જ્યાં રંગભેદ હોય ત્યાં ત્યાં તેઓએ પોતાના જલસા અથવા ખેલ ન કરવા. આ નિયમ અહિં દક્ષિણ આફ્રિકાના સંગીતકારો અને નટોને પણ લાગું પડે છે તેથી આ સામે શું પગલું ભરવું તેનો વિચાર કરવા એક સભા ભરવામાં આવી હતી. આ સભામાં બધી સંસ્થાઓ હાજર નહોતી રહી શકી તેથી બીજી સભા ટુંકમાં જ બોલાવવામાં આવશે.

કવીઓની વિશ્વ શ્રેષ્ઠતાની હરીફાઈ

આ હરીફાઇમાં વિશ્વના બધા કવીઓ ભાગ લેશે અને સર્વ શ્રેષ્ઠ આવનારને ૭૦૦ પાઉન્ડ ઇનામ મળશે જે કવીઓએ આ પહેલા નોબલ પરીતોષક મેળવ્યું છે તેઓ આમા ભાગ નહી લઇ શકે. વિશ્વ સમસ્તની ભાવનાને સાંકળી લેતી જે હૈયાત કવીની કૃતી ને પસંદગી આપશે. આના પરીક્ષકો દુનીયામાંથી ચુંટવામાં આવ્યાં છે. હીંદના વિરં રઘાવન તેના એક પરીક્ષક છે. આ હરીફાઇ બેલજીયમમાં ભરાશે.

ત્રણ શક્તિઓ

એક પુરાણમાં ત્રણ ભુરી બહેનોની વાત આવે છે ભારે જબરી ખેલડીઓ હતી એ! પણ ત્રણેયની વચ્ચે એક જ આંખ હતી. એક જ આંખથી ત્રણેય વારાફરતી જોતી. ગ્રીક વીરપુરૂષ પરસ્યુઅસ એ ત્રણેય મામાઓ પર કબજો મેળવવા માંગતો હતો પણ એમાં કેવળ બળથી કામ પાર પડે તેવું નહોતું. એટલે એણે કળથી કામ લીધું. એક બહેન પાસેથી બીજી બહેન આંખ લેતી હતી તે વખતે એણે ઝપટ મારીને આંખ છીનવી લીધી. ત્રણેય બહેનો આંધળી થઇ ગઇ અને પરસ્યુઅસ જીતી ગયો.

આજે વિજ્ઞાન, યંત્ર અને રાજસત્તા, એ ત્રણેય શક્તિઓનું પણ આવું જ થયું છે. લોકો કહે છે કે ત્રણેય એક આંખે જુવે છે. હું કહું છું કે આજ-કાલના પરસ્યુઅસ એમની એકની એક આંખને છીનવી ગયા છે. કોણ છે એ વીરપુરૂષો? જગતના સત્તાધારીઓ,— આઇ ઝનહોવર અને બુલ્ગાનિન!

વિજ્ઞાન, યંત્ર અને રાજસત્તા એ ત્રણેય આજે આંધલી શક્તિઓ છે. જગતના સત્તાધારી માંધાતાઓ એમને જે રસ્તે દોરવે છે તે રસ્તે એ જાય છે.

—દાદા ધર્માધિકારી.

મરણ નોંધ

કેપટાઉનનાં જાણીતા કાર્યકર શ્રીમાન ગોવીંદભાઇ લલ્લુભાઇ પટેલ (કુચેહવાળા) નું હૃદય બંધ પડવાથી તા. ૧૬–૬–૫૬ ના દિવસે અકાળ અવસાન થયું છે.

સ્વર્ગસ્થ પટેલ એન્ડ કંપનીના મુખ્ય સંચાલક હતા અને હીંદુ એસોસીએશન સંસ્થાના સામાજીક કાર્યો ઉપરાંત હીંદુ વિદ્યા મંદિરમાં ઉંડો રસ ધરાવતા હતા.

સ્વર્ગસ્થ શ્રીમાન ગોવીંદભાઇ લલ્લુભાઈ પટેલ

કેપટાઉનના પ્રત્યેક જાહેર કાર્યોમાં તેઓ પોતાનો સુંદર ફાળો રજુ કરતા;

વીમાન દ્વારા સ્વદેશ જવાની સઘળી તઇયારીઓ કરી રાખી હતી એ દરમ્યાન ઓચીંતુ મૃત્યુ થયું મરનાર એમની પાછળ પત્ની અને ચાર બાળકોને શોક કરતા મુકી ગયા છે.

* *

ટ્રાંસવાલના બોકસબર્ગ નોર્થના શ્રી દેવાભાઇ વસનજીના પિતાશ્રી મી. વસનજી નાનાભાઇ હીંદમાં તેમના વતન દેમામમાં તા. ૧૩–૫–૫૬ના રોજ ૯૫ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસ થયા છે. સ્વર્ગસ્થ છેલ્લા ૨૭ વર્ષથી હીંદમાં જ રહેતાં હતાં.

આભાર દર્શન

સોલંકી એન્ડ કંપની (લુઆન્સ્વા) ના શ્રી છગનભાઇ જી. સોલંકી એમના પિતાશ્રી ગોપાળજી હીરાભાઇ (કોસ-વાળા)ના સ્વર્ગવાસ નિમિત્તે એઓ પ્રત્યે પ્રેમ અને લાગણી રાખનાર સ્નેહી મિત્રો તેમજ સંબંધીઓ તરફથી દિલસોજી તેમજ હમદર્દી વ્યકત કરતા લાગણી યુક્ત તાર તેમજ પત્રો દેશ વિદેશથી મળ્યા છે તે, બદલ તેઓ સર્વેના અત્યંત આભારી તેમજ ઋણી છે. સર્વ સ્નેહીઓને વ્યક્તિગત પત્ર પાઠવી આભાર માની શકવા અસમર્થ હોઇ સર્વેની ક્ષમા 'ઇન્ડિયન ઓપિનિયન દ્વારા યાચે છે.

* *

બોકસબર્ગ નોર્થના શ્રી દેવાભાઇ વસનજી તેમના પિતાશ્રીના અવસાનથી ગમેલા કુટુંબના દુઃખમાં જે જે મીત્રો એ તેમને દીલાસા પાઠવ્યા છે તે સર્વે નો આ પત્રદ્વારા આભાર માને છે.

આભાર સ્વીકાર

ગતાંકનો કુલ સરવાળો	૨૧૩	૯	૭
આર. પ્રાગજી (જો'બર્ગ)	૨	૨	૦
લીબરટી કલોધીંગ ,,	૨	૬	૬
એસ. યુ. ટ્રેડીંગ કુંપની (કેન્ડલ)	૨	૪	૦
યુ. રામજી (બ્લુમહોફ)	૧	૧	૦
કુલ સરવાળો	૨૨૧	૯	૩ ૧

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કીલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩–૨૬૫૪.

જોડણી કોશ મોટો

ગુજરાતી ટુ ગુજરાતી ડીકશનરી.

કીમત પા. ૧–૨–૬.

'Indian Opinion'

P. Bag, Durban, Natal.

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન જર્સી, વુલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બોકસ ૧૫૪૯.

K.M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

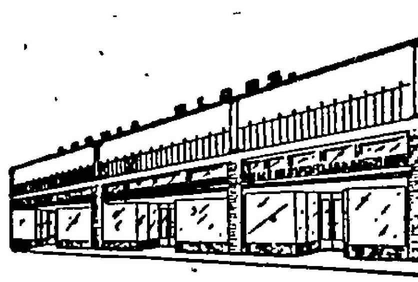

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવા રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અંબોડા, સાડીની પીન, વીંટી બકલ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, ફલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો, પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે અમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ

હમણાંજ ખુલ્લો મુકેલો માલ!

ન્યુ પ્રીંટ છાપેલી નીનન સાડીઓ ૬ વાર		શી. ૪૯–૬
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫''		વારની શી. ૧૫–૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી રેશમી છાપેલી સાડી		પા. ૭–૧૦–૦ થી ઉપર
બેવડી કીનારની સાડી ક્રેપ ૪૫''		વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને છાપો વાળી
પાંચ વાર શી. ૨૭–૬ થી ઉપર
૭ વાર શી. ૩૯–૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઇએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ
(પ્રા.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન: ૨૪૦૦૩ પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે

ના. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધર્ન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અથાણ, લીલી અળદ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે.
આદુ ૧૦ પેની રતલ, લસણ ૧૦ પેની રતલ.
પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬–૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

Jethalal's Mithai House

and

Vegetarian Caffetaria

86 Queen Street, Durban.

Telephone: 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWETMEEATS"

અમારે ત્યાંથી બધી જાતની ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઈ મળી શકશે.

* * * *

આખો દિવસ વેજીટેરીઅન ભોજન મળી શકશે.

* * * *

લગ્ન પ્રસંગે તેમજ પાર્ટીઓ માટે જમણની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

* * * *

હોલ શુભ પ્રસંગે ભાડે મળી શકશે.

* * * *

બોર્ડીંગ અને લોજીંગની સગવડ

કાયમી બોર્ડરોને ખાસ પસંદગી આપવામાં આવશે. વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોને વધુ પસંદગી આપવામાં આવશે. હાલમાં તો માત્ર પુરૂષ વર્ગનેજ લેવામા આવશે. ઓરડાઓમાં નવું અને આધુનિક ઢબનું ફરનીચર રાખવામાં આવેલું છે. દેશમાં જતાં અગર તો દેશમાંથી આવતા ઉતારૂઓ માટે કુટુમ્બને રહેવા માટે રહેવાની તેમજ ખાવાની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

* * * *

ઘરનું આથેલું અથાણું અને સારી જાતના પાપડ હંમેશાં તઈયાર હોય છે.

* * * *

ઓર્ડરથી શિખંડ અને દુધપાક બનાવી આપવામાં આવશે.

* * * *

પ્રાઈસ લીસ્ટ માટે લખો.

મુદ્રક અને પ્રકાશક શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી, ઈન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, પ્રાઇવેટ બેગ, ડરબન, નાટાલ.